

זמן חרותינו

מורנו הגאון רבי אברהם לוגסי שליט"א

נוכי ה' אלוקיך אשר הוציא אתך מארץ מצרים מבית עבדים (שמות כב.) וביאר הרמב"ן טעם מבית עבדים שהיו עובדים במצרים בבית עבדים שבויים לפרעה ואמר להם, זה שהם חייבים שיהיה השם הגדול, הנכבד והנורא הזה להם לאלוקים "שיעבדהו" כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים, כטעם עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. וזו המצווה תקרא בדברי רבותינו קבלת מלכות שמים. וכוונתו, היא לא רק האמונה בהקב"ה שהוציאנו ממצרים והוא מלך העולם והכל יכול, אלא גם יוצר שיעבוד להקב"ה מצד הכרת הטוב שאילו לא הוציאנו ממצרים הרי אנו ובנינו עדיין היינו משועבדים במצרים. ואם כן אנו משועבדים להיות לו לעבדים וקבלת עול מלכותו, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים וזמן זה שבו יצאנו ממצרים אני קורא זמן חרותינו. אותו מעבר כביכול מעבדות מצרים לעבדות הקב"ה הוא זמן חרותינו. הרי שיש הבדל מהותי בין עבדות מצרים לעבדות הקב"ה אף ששם עבד פירושו עבדות לעשות את רצון האדון. כמו שכתב הרמב"ן (דברים ו, יג) עה"פ את ה' אלוקיך תירא ואותו תעבוד וראיתי בתנחומא וכו' ואותו תעבוד שתהא מפנה עצמך לתורה ולמצוות ולא יהיה לך עבודה אחרת וכך נאמר ואותו תעבוד שעושה מלאכת רבו עיקר ומלאכתו ארעי, וכמו שאמרנו באבות פרק ב משנה יב וכל מעשיך יהיו לשם שמים. אלא שהיינו עבדים לאדונים קשים

ורעים לנו מאד אשר טובת עצמם בלבד לנגד עיניהם, ואילו עתה אנו עבדים להקב"ה לטוב לנו כל הימים וכמו שכתוב ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וכו' ובחרת בחיים, אדון שרוצה שנעבדהו וטוב לנו וכל שהשיעבוד והעבדות להקב"ה תהיה יותר גמורה ומוחלטת כן נהיה יותר בני חורין אמיתיים.

במצרים היינו משועבדים לא רק שיעבוד הגוף אלא גם שיעבוד הנפש בני ישראל הקדושים יורדים למ"ט שערי טומאה ועתה ביציאת מצרים עלו משערי הטומאה לשערי הטהרה ועמדו במעמד הר סיני לקבלת התורה ועל הלוחות נאמר והמכתב מכתב אלוקים הוא חרוט על הלוחות ודרשו חז"ל אל

תקרא חרוט אלא חירות והקשר שבין חרוט לחירות בלוחות שהרי האותיות עמדו בנס כלומר שהתורה ועסק התורה ע"י לומדיה תלויים בנס היינו במאמרו של עולם ללא שום תמיכה גשמית חיצונית ואינם זקוקים להישען ולעמוד בזכות שום גורם אחר. וזהו מהות של בן חורין שאינו תלוי באיש ולא בשום דבר בעולם לא בכספו ולא בכבודו אלא אך ורק סמוך ובטוח במאמרו של הקב"ה. אדם צריך להשתדל לענייניו כי כך רצה הקב"ה אבל בתוצאה היא אך ורק כרצונו יתברך ולא ירגיש שגורלו או הצלחתו תלויים בדבר. הרגשה זו היא מוכרחת ואמיתית והיא גם חרותו האמיתית של האדם שאינו משועבד ליצה"ר רצונותיו ותאוותיו

בעניין לשמה במצוות

מורנו הגאון רבי יוסף ברנדייס שליט"א

♦ דינים העולים מדרשת שבת הגדול תשפ"ג ♦

א. דין לשמה בציצית. יש מי שהורה דלא בעינן בציצית טויה לשמה אלא די בתלית החוטים בבגד לשמה (פסקי הרי"ד הל'ק"ט ה' ציצית עמ' תצ"ט), אבל רוב הפוסקים נקטו דבעינן טויה לשמה [לשון השו"ע (ריש סי' יא): "החוטין - צריך שיהיו טוויין לשמן, ואם לא היו טוויין לשמן, פסולים"]; אמנם היינו דוקא טויה אבל ניפוץ לשמה לא בעינן, ויש מי שהחמיר אף בניפוץ, אבל הלכה למעשה אין לחוש לזה.

אע"פ שלענין טוית חוטים לשם ציצית, נשאר המשנה ברורה (בסי' י"א ס"ק ד') בצ"ע אם אפשר בשפתיו.

מִשְׁנַת חֲכָמִים

מתורתם של רבותינו

וטובות הבריות, בכסף וכדומה. והשגה נשגבה זו גילו לנו חז"ל להשיגה ע"י עסק התורה, אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה ועוד אמרו חז"ל בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין כלומר התבלין שבו זוכים לחירות נגד היצה"ר שהוא השיעבוד הגדול שהופך את האדם לעבד לרצונותיו דמיונותיו מידותיו הרעים, ובשיעבוד זה אין לו לא את העוה"ז ולא את העוה"ב, והסם נגדו היא תורה תבלין ולא שום דבר אחר. רבי אלחנן וסרמן זצ"ל היקשה על הפס' ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, דהיינו שרו של עשוי נלחם ביעקב להכחישו, ואף עשה רושם דכתיב ותקע כף ירך יעקב. שאל הרב מדוע אותו שר בשמים לא נלחם נגד אברהם או נגד יצחק ומדוע חיכה עד יעקב, ותירץ שאברהם איש החסד דהיינו גמילות חסדים אמר שרו של עשוי שיעשו חסדים זה לא הנשק שהוא נגדי שהרי רק התורה היא התבלין נגד היצה"ר אם כן אוכל לנצחם לכן ביצחק עמוד התפילה גם שם אומר היצה"ר לא מפריע את עבודתי כל זמן שאין תורה אבל יעקב שהוא בתפארת וזו תורה כאן היה חייב שרו של עשוי להילחם, כי אחרת אין לו קיום שהרי התורה היא התבלין נגדו.

והנה תהליך יציאת מצרים היה מלווה באותות ומופתים ביד חזק וזרועה נטויה ובשינוי הטבע בקריעת ים סוף לחזק את האמונה שהוא השורש לצמיחת האדם להיות בן תורה אמיתי, וככל שהשורשים חזקים שום רוח לא

מעלתם הגדולה של השינויים הקטנים

סדר ליל פסח עורר הגרי"ל בלון זצ"ל בספרו "שעורי דעת" (חלק א - נשמת התורה) נתקן כולו על כל משפטי וחוקותיו, לזכרון. להזכיר ולעורר בנו ענין יציאת מצרים. אוכלים בהסבה - זכר לחירות, מרור בלי הסבה - זכר למירור החיים, וכן מצה זורוע ושאר הסמלים. המעיין יבחין מיד שמדובר כאן בסימנים קלים בלבד. ונשאלת איפוא השאלה מדוע אין עורכים בליל הסדר משתה רבתי בשירים ונאומים ובמסכת חזיון ומחזה היסטורי רב רושם, כדי להרשים את הנפש ביותר? זוהי אמנם שאלת הרשע "מה העבודה הזאת לכם": מרור והסבה ושני טיבולים...

כיוצא בכך מצינו בקרבן סוטה, "קמח שעורים" - על שעשתה מעשה בהמה, קרבנה מאכל בהמה. "לא יצוק עליו שמן" - שלא יא קרבנה מהודר. היא עשתה בחושך, והשמן קרוי אור. "ולא יתן עליו לבונה" (במדבר ה) - שהאמהות נקראו לבונה, שנאמר: "אל גבעת הלבונה" (שיר השירים ד), והיא פרשה מדרכיהן. בפשטותם של דברים נראה, שהכוונה היא לגנות את המעשה בעיני האשה או בעיני הרואים. אבל אין הדבר מתיישב על הלב, שכן סימנים אלו הם קלושים ובלתי ניכרים. היש מי ששם לב האם יש בקרבן שמן, ומי יחשוב על כך שהשמן קרוי אור, וללבונה יש יחס בפרשה אל האמהות. האם לא ניתן היה למצוא רמזים יותר בולטים?

רואים אנו, שהרושם שעושים דברים קטנים אינו כה קלוש כפי שנדמה לכאורה, והוא נרשם בנפש מאליו ופועל בו. הרי רואים אנו, שאדם מתעורר לפתע לרגשות

ומעשים כאילו מאליו, והרגלים פעוטים שבים וניעורים כמעצמם. וכל רושם שנעשה בנפש, מתערה בה ופועל את פעולתו. אבל השאלה הנשאלת היא: אם אמנם חשוב הוא הרושם הפעוט, קל וחומר שהמעשה החותך והניכר משפיע. ומדוע לא בחרה התורה בהם?

מכאן יש להתעורר לחידוש גדול שהוא אולי ההיפך ממה שרגילים לחשוב, אבל כמדומה שהוא הנכון! הדברים הגדולים והרשמים הכבירים, הותירו אמנם בשעת מעשה את רישומם ואכן הביאו להתפעלות והתרגשות מרובה. אולם דוקא מחמת רושם העז הם אינם מגיעים ואינם חודרים לכחות היותר עליונים ודקים ששם באמת צריך להגיע. הכל נבלע ונחטף על ידי הכחות הגלויים והפשוטים, החיצוניים. דוקא הפעולות הקטנות, שאינן מביאות לידי התפעלות מוחשיות, הן המניחות רשמים דקים ומגיעות לנימי הנפש העדינים והחבויים ומעוררות אותם (עיי' שם שהארץ ביסוד זה).

הדרכה בחינוך הבנים

מדוע נאמרה התשובה על שאלת הרשע בלשון נסתר, הלא מן הראוי היה שייאמר "לי ולא לך, אילו היית שם לא היית נגאל"?

שמעתי מאמו"ר ז"ל שיש המבארים דברי בעל ההגדה (שמקורם בירושלמי פסחים ט, ד) על פי משל לכבאים שהוזעקו לכבות דליקה שפרצה בבית. כאשר הגיעו הכבאים למקום הדליקה החלו להתזיז מים לעבר הבתים שמסביב לבית הבווער, ולא שתו לבם כלל לבית העולה בלהבות. הציבור שהתקהל במקום תמה לפשר הדבר, ומחה על פעולת הכבאים לאמור: "לא הוזעקתם

לכאן על מנת להתזיז מים על בתים אשר לא נתפסה בהם אש כלל, אלא כדי לכבות את האש שאחזה בבית הבווער!"

השיבו להם הכבאים: "שוטים שכמותכם! וכי אינכם רואים שמצב הבית הבווער הינו קשה ביותר, וספק רב אם ניתן להציל ממנו משהו! לעומת זאת כל זמן שהאש לא התפשטה לעבר הבתים האחרים, יש עדיין אפשרות להגן עליהם לבל תתפס בהם האש. לפיכך הננו מזדרזים להתזיז עליהם מים."

בדומה לכך יש לנהוג כאשר בן אחד בין הבנים קם ומשמיע דברי לעג וכפירה. עוד לפני שמנסים לישר את דרכו, יש לפנות תחילה אל כל שאר בני הבית ובפרט לקטנים ו"להזות" עליהם מים - ואין מים אלא תורה - כדי לחזק ולחסן אותם לבל תפגע בהם אש הכפירה. זוהי גם הסיבה מדוע מוזכר כאן הפסוק של ה"שאינו יודע לשאול". כי אין פונים כאן אל הרשע, כי אש הכפירה כבר אחזה בו. את תשומת הלב מפנים אל אלה שעדיין לא נפגעו ומלמדים אותם את יסודות יציאת מצרים ואומרים להם על הרשע - "אילו הוא היה שם לא היה נגאל".

פסיחה' על בתי ישראל גילתה את מדרגת ויחוד עם ישראל

לכאורה יש לתמוה מדוע נקרא הקרבן על שם הפסיחה דוקא, הקשה בעל "שביב אור", הרי בגאולת מצרים היו נסים גדולים יותר ממנה, וכי לא עדיף היה לקרוא לקרבן ולחג על שם עצם הגאולה, החירות וכל הנסים?

הנה הרמב"ן כתב בביאור הטעם של "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", דכאשר הקב"ה יעבור לנגוף את מצרים הוא יעבור

כמלך העובר ממקום למקום וספקלטורים לפניו, כדי שלא יפגע בו אדם ולא יסתכל בו, והמסתכל בו נזוף. אף כאן יש להבין, הרי ישראל ניצולו מכל המכות שהוכו המצרים, מבלי שהזהירו שלא לצאת מפתח ביתם, מדוע, אם כן, הזהירו על כך דווקא במכת בכורות?

המהר"ל אומר בספר "גבורות ה'" (פרק ט) שכל המכות היו על ידי שליח מה' יתברך. השליח היה המכה עצמה. כגון במכת דם היה הדם השליח מאתו יתברך להכות את המצרים. ומכיוון שישאל היו במדרגה גבוהה יותר מהשליח, לא היה לשליח כח להכותם וממילא הם לא נפגעו כלל. ובזה שונה מכת בכורות שנאמר בה: "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור וגו' ודרשו חז"ל: "אני ולא מלאך" וכו'. מכה זו הייתה על ידי השליח בכבודו ובעצמו, ואם כן לא שייך לומר בה שמחמת גודל מדרגתם לא ינזקו.

מה היתה אם כן סיבת הצלתם? רק משום ש"חלק ה' עמו" ויש עליהם השגחה פרטית, לא כשאר האומות המושגחים על ידי שר ומלאך. דבר זה ש"חלק ה' עמו" נתחדש במכת בכורות ובה לידי ביטוי בכך שפסח ה' על בתינו לאור זה יובן היטב מדוע נקבע שם הקרבן על שם הפסיחה, כי היא מגלה את מדרגת ישראל ויחודם שזוכים להשגחה פרטית מאתו יתברך.

וקבעה התורה לדורות אכילת קרבן פסח בליל זה, לזכר אותו הלילה באשר הוא הקובע את מהות עמנו. כל זה כדי להשריש בנו את האמונה הזאת - שה' יתברך הוא המשגיח עלינו ואין עוד מלבדו.

יו"ל ע"י
משנתה של תורה - רכסים ©
054-846-8706
Mishnatar@gmail.com
153-4-653-1557

לרפואת
יוסף משה בן אורה
יצחק בן תמר
בתושח"י

זמני היום - לאופק רכסים

10:36	ס"ז תפילה	18:32	הדלקת נרות
11:42	חצות	06:22	נץ החמה
17:02	שקיעה	08:46	סוק"ש: מג"א
19:40	מוצאי יו"ט	08:57	מג"א - 72
20:17	ר"ת	09:33	ג"א

לקוחות כללית ברכסים
קיבלתם תוספת שבת לבריאות!
מרפאת שבת זמינה! מרפאת סביון, רח' סביון 40

שעות פעילות: ליל שבת 18:00-20:00 | שבת 8:00-12:00
מנהל קשרי קהילה לשירותכם! דני בוקבזה 054-8457898

האפשרויות הגדולות שבחודש ניסן

חודש ניסן נותן לנו אפשרויות חדשות, לפעמים אדם מרגיש שהוא לא אז וליבו נשבר בקרבו, כתוב "הדלת תסוב על צירה והעצל על מיטתו" מפרשים את הפסוק, "הדלת תסוב על צירה" התנועות שהדלת עושה רבות מאוד, אבל היא נשארת על אותו מקום, כך קורה אצל האדם הוא מנסה לזוז עוד פעם ועוד פעם, אבל נשאר על אותו מקום. אך האמת היא, שאף פעם אסור להתייאש, תמיד הדלת פתוחה, כל שכן עכשיו שאנו נמצאים בחודש זה. בזמן הזה יצאנו מטומאת מצרים להיות עבדי ה', כך כל שנה ושנה זה מתחדש. עכשיו התפקיד שלנו הוא להמשיך ולנצל את האפשרויות הנפלאות שיש לנו. האפשרויות שלנו הם לא פשוטות.

הגרא"א אומר על הפסוק "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אבינו" מי שהוא "דל" במצוות, כלומר שהוא אדם חומרי, "מאשפות", שהוא מטונף בעבירות, אבל הוא "אבינו", הוא תאב לעלות מזה ובוכה לפני ה' שה' יעזור לו, "עם נדיבים עם נדיבי עמו", הקב"ה יושיב אותו עם האבות הקדושים. ממשך הגרא"א ואומר: כמו שהיה ביציאת מצרים, בני ישראל היו במט' שערי טומאה ותוך זמן קצר הקב"ה הושיבם תחת כנפי השכינה, תחת ענני כבוד, כך יהיה עם כל מי שתאב ובוכה לצאת

מטומאתו.

כתוב בשיר השירים "לא ידעתי נפשי", הקב"ה שהוא נפשי "שמתני מרכבות עמי נדיב" עם האבות הקדושים. כלומר, מי שמחפש את הקב"ה ומתפלל על כך, סופו להיות עם האבות הקדושים. זה עיקר העיקרים להיות עבדי ה'.

כך מפרש בעל ה'נתיבות' את מה שאנו אומרים בהגדה "בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" לכאורה יש לעיין מדוע בפורים אנו לא אומרים כך, שאנו חייבים לראות את עצמנו שניצלנו מגזירת אחשוורוש, אלא רואים שבפסח יש ענין מיוחד, שיצאנו ממצרים כדי להיות עבדי ה', לכן יש לנו חובה מיוחדת לזכור זאת, ובזה אנחנו בדיוק כמו אבותינו, עבדי ה'. זאת תכלית ההצלחה, להיות דבק בהקב"ה, אין אושר גדול מזה בעולם הזה ובעולם הבא.

גם המלבי"ם מפרש את דברי חז"ל, שאנחנו אוכלים מצה על שם שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, שהכוונה היא, שבני ישראל יצאו בחיפזון, כי עוד מעט קט היו נשקעים במט' שערי טומאה ולא היו מסוגלים לצאת, לכן היו חייבים לצאת בחופזה. מעיר המלבי"ם שהנה מוזכר בזה רק גאולת הנפש אבל לא גאולת הגוף, מדוע אין במצה זכרון להצלה של הגוף

מהמיתה שהיתה עלולה להיות במצרים, אלא, שעיקר היציאה היתה להיות עבדי ה' לקבל את התורה. ולכן אנחנו סופרים יום אחר יציאת מצרים עד קבלת התורה, כי לשם זה יצאנו.

השמחה שביהדותנו

אני רגיל להזכיר את המסופר על יהודי מאמריקה קראו לו - רבי מאיר פייסט, הוא היה אדם שאינו יכול ללכת, בלי אשה, בלי ילדים ובלי הורים ובכל זאת היה שמח, שאלו אותו איך הוא יכול לשמוח, הוא הביט עליהם בתמיהה וענה: אפשר לקיים תורה ומצוות, אז איך לא אשמח! כתוב "טוב יום בחצרין מאלף" אומר רש"י: טוב להיות יום בחצרין מאשר אלף במקום אחר. מה זה חצרין? כתוב, מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, זה חצרין!

חשוב להכניס שמחה בבית, שתהיה אווירה עליזה, למרות הלחץ השורר בערב פסח, שנזכור שעם הקושי, בעצם מצבנו הוא - אשרינו מה טוב חלקנו.. יש נשים החושבות שלכלוך זה חמץ, או שמא מעורב בזה חמץ, אך יש לדעת שמפורש במשנה ברורה שחמץ פחות מכזית שהוא קצת מטונף, אינו חייב בביעור. אמנם משתדלים לבער מכל וכל, אבל חס ושלום שזה יביא לעצבנות,

צריך לזכור את הפסוק המפורש "עבדו את ה' בשמחה".

בכלל חשוב מאוד, שאברך יכניס שמחה הביתה, זה גם חשוב לחינוך הילדים. יש משפחה שגדלה בתל אביב - משפחת שינקר שמה. אחד הבנים סיפר, שכשהיו חוזרים לבין הזמנים הביתה, לא היה היכן לישון ולא היה ריווח, ובכל זאת תמיד היה שמחה בבית, כיון שעמד תמיד מול עיניהם את אושרנו 'אשרינו מה טוב חלקנו', כך גדלו הילדים תלמידי חכמים מופלגים, למרות הדחק, אך כשהמצב בבית הוא שנאנחים - אין כסף וכדומה, זה לא משפיע לטובה על חנוך הילדים ...

התפקיד שעומד עתה לפנינו הוא 'סור מרע ועשה טוב' - סור מרע, ליזהר מאונאת דברים, מלצער את השני, כמו שכתוב בחז"ל (ב"מ נט"א ע"א) כל השערים ננעלו חוץ משער אונאה. עוד כתוב הכל נפרע הקב"ה על ידי שליח חוץ משערי אונאה. חז"ל הוסיפו שיהא אדם זהיר במיוחד באונאת אשתו שלא לצערה. כתוב בגמרא במגילה (כ"ח ע"א) ששאלו חכם אחד, במה הארכת ימים, הוא ענה, מעולם לא הקפדתי בתוך ביתי. יש לעיין, איך זכה לכך שמעולם לא כעס, האם מעולם לא היו דברים שיעוררו הקפדה? ודאי שקרו כאלה מקרים, רק הוא הכין את עצמו.

המשך חורנו הגרא"א לונאסי מעמ' 1

יכולה להיזו ולעוקרו ממקומו, אבל כשהשורשים חלשים כל רוח מצויה מבלבלת אותו ועוקרתו.

והתורה מצווה אותנו למען תספר באוזני בייך וכן בייך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם. יש כאן ציווי לתאר את ההתעללות והשחוק שעשה הקב"ה במצרים ולא הפך אותם בבת אחת כמו בסדום ועמורה ולא שטפם כמו בימי המבול כי רצה הקב"ה להתעלל בהם דהיינו כדי שיראו כיצד כל אחד מהמצרים קיבל מידה כנגד מידה בהתעללות שלו ביהודים, להראות חיבתו אלינו, וזהו אחד מיסודות האמונה שאהבת ה' אלינו אינה תלויה בדבר, ועינינו פקוחות עלינו לשומרינו תמיד. בלעם הרשע מתפעל ואומר לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ודאי שאין כוונתו שהקב"ה מעלים עיניו מן העבירות

כן שכינה מצטער, לומר שאהבת הקב"ה אלינו אינה תלויה בדבר כמו שאמר הנביא מלאכי אהבתי אתכם אמר ה'. ונוהגים לקרוא את שיר השירים בפסח, עד כמה אהבת הקב"ה אלינו בכל מצב ובכל עת.

יציאת מצרים אינו אירוע היסטורי ותו לו אלא הוא מתחדש בכל שנה כמו בכל החגים במעגל השנה, ובו האדם יכול לחדש ולהתחדש ולחדד יותר את הבן חורין שלו, להוריד עוד מן השיעבודים המדומים ולהיות בן חורין העוסק בתורה ובמצוות, כמו שאמרו חז"ל בכל דור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא יצא מצרים וזה לא בדמיון בעלמא אלא בממשות ע"י חיזוק האמונה שהוא מלך העולם ואנו תלויים רק בו ולא בשום גורם אחר. זהו החידוש ביציאת מצרים שנהיינו משועבדים אך ורק להקב"ה, אשרינו שזכינו להיות עבדי

הנתונים למשמרתו ברחמיו וברוב חסדיו. וילד שגדל על שורשים אלו יהיה חסון בפני כל מני רוחות רעות ובפרט בדורנו שהם רוחות שאינם מצויות וסוחפות את הכל בדרכן. ולכן הצטוונו בלילה הזה של ליל הסדר להחזיר את האמונה ואת הזכות שאנו עבדי ה' ולא כפי שנראה את ההמון שהוא מסע כבד ונראה כקשה מנשא ומעדיפים את השיעבוד של היצר להיות לו לעבד ועל זה אמר הנביא ירמיה ולא אותי קראת יעקב כי יגעתי בי ישראל. וכל שנזכה להרבות בסיפור יציאת מצרים לנו ולבנינו בהעמקת השורשים של האמונה כן פרוותינו דהיינו צאצאינו הרי יהיו משובחים. ובפרט בדורינו האחרון שבכל הספרים הקדושים מובא שמבחן האמונה הוא החבל שצריך לאחוז בו, ואז יראה ה' בעונינו ויגאלנו במהרה גאולת עולם אמן.

א"כ מפורש בד' הרמב"ן דלד' בה"ג אינם מ"ע מדרבנן אלא הרחקה לל"ת והברכה על תיקון האיסור.

אמנם צ"ב מדוע מנה הבה"ג מצוות הפרשת תרו"מ, ואולי תהיה ראייה מזה לשל' ה"ט"ז (י"ד סי' א' סק"ז) דמצוות הפרשת תרו"מ היא מצווה עצמית [ורע"א שם משיג דאין שום חיוב להפריש תרו"מ אלא לתקן איסור אכילת טבל].

והנה הנוב"י (א"ח תניא סי' ס') מוכיח דיש מצוות תשביתו כל ז' דברי מי שלא בדק ב"ד בודק בפסח ומברך על ביעור חמץ, וכל' דליכא מ"ע דתשביתו הו"ל לאו דב"י ובי"ו ואין מברכים על ל"ת. וכ' השד"ח דלפי המבואר בס' הפרדס יש לדחות דגם על ל"ת מברכים כשיש מעשה מסויים המתייחס לל"ת. ויש להעיר דעכ"פ בד' הרמב"ם מבואר לא כן דהרי מק' על הבה"ג מדוע לא מנה נט"י ועירוב והוכיח מדמברכים הרי דס"ל דמברכים רק על מ"ע. וא"כ הוכחת הנוב"י תהיה עכ"פ מד' הרמב"ם שכ' להדיא בפ"ג מחור"מ ה"ז דמברכים על בדיקה בתוך ימי הפסח.

המחוייב.

וכעיקר דבריו של השד"ח דשייך ברכה על ל"ת מבואר גם בד' רעק"א (י"ד סי' כז) במה שהק' הפמ"ג לד' ריצב"א (תוס' שבועות כד.) דליכא מ"ע דשחיטה מדוע מברכים על השחיטה. ותל' רעק"א דעל מניעת אכילת איסור אין מברכים אבל על מעשה תיקון האיסור מברכים, והוכיח מעירוב תחומין דבוודאי הוי רק איסור לילך חוץ לתחום ומברכים על מעשה התיקון.

ויש להביא סייעתא גדולה לדבריהם מד' הרמב"ן בס' המצוות, דהנה הרמב"ם בס' המצוות בשורש א' הק' על הבה"ג דס"ל דמונים במנין התר"ג גם מצוות דרבנן, מדוע לא מנה נט"י ועירובין שהרי מברכים עליהם כמו חנוכה ומגילה. והשיב הרמב"ן דס"ל לבה"ג דאין מצווה כלל בנט"י ועירוב והם רק הרחקה לאיסורי דאורייתא של אכילת תרומה בטהרה ומלאכת הוצאה דשבת, והנוטל ידיו עשר פעמים ביום ואוכל אין לזה מצווה יותר מזה, ואין אלו אלא תיקון האיסור והוי כשחיטה שאיננה מצווה לד' בה"ג.

מ' כן מדבריו]. עוד יתכן דבתירוץ חזר בו וס"ל דליכא מצוות רשות, וע"ז כ' לחלק מסוכה דשם כיון דיש ישיבות מחויבות בהכרח דכל המצווה היא חיובית, משא"כ במצה דליכא כלל מקור מהתורה דיש חובה, וכ"ז סתם קצת בדבריו.

השד"ח (מערכת ב' סי' מ) כ' לפרש דבריו באופן אחר עפ"י מש"כ בס' הפרדס המיוחס לרש"י דהטעם דאין מברכים על ל"ת כיון דאין לה זמן קבוע, ולומד השד"ח דבאמת שייך לברך על ל"ת אלא דאין מברכים אלא על מעשה, ולו יצויר שיהיה מעשה מסויים מכח חיוב ל"ת יש ע"ז דין ברכת המצוות. ולכן הק' הבעה"מ דבכל אכילת מצה יברך דהרי מכח הל"ת דאכילת חמץ הוא מחוייב באכילת מצה, ואע"ג דיכול שלא לאכול כלל, מ"מ בסוכה ג"כ מכח המצווה אין מחוייב דווקא לישיב בסוכה דיכול שלא לאכול כלל ואפ"ה מברכים כל ז'. וע"ז תל' דאין הל"ת דאכילת חמץ מחייב אכילת מצה דיכול להיות ניוון בשאר דברים, משא"כ בסוכה דא"א ליפטר ממציאאות הישיבה עכ"פ לגבי שינה, וא"כ הישיבה נחשבת מעשה

הק' בעה"מ (סוף פסחים) מדוע אין מברכים על אכילת מצה כל ז' כמו סוכה, דתרווייהו חובה רק לילה א' ושאר ימים רשות. ותל' דשאני אכילת מצה דיכול לאכול דברים אחרים ולא דווקא מצה, ובסוכה הרי א"א שלא לישן ג' ימים וא"כ בהכרח דמחוייב בישיבת סוכה בז' ימים.

והק' האחרונים על קושייתו דהרי אין מצווה באכילת מצה כל ז' ומהיכי תיתי לברך עליה. ויש לומדים מדבריו דיש מצוות רשות באכילת מצה כל ז' וכש' הגר"א הנודעת, וס"ל בקושייא דמברכים על מצוות רשות. אלא דצ"ב דקושייתו מבוססת על סוכה, ומסוכה אין ראייה שיש ברכה על רשות דהרי היא חובה בשעת הישיבה, דאע"ג דיכול שלא לאכול מ"מ האכילה עצמה מחוייבת בסוכה, ואין ראייה דעל מצוות רשות שאין בה חובה כלל מברכים.

עוד צ"ב לפי ביאור זה מה ביאור תירוץ, האם נשאר בהנחה שיש מצווה באכילת מצה ורק תירץ דאין מברכים על מצוות רשות, ושאני סוכה שהיא ישיבה המחוייבת [דלא

» המשך מורנו הגר"י ברנדייס מעמ' 1

להכשירם בדיעבד על סמך מחשבה לחוד - מ"מ לענין תלית החוטמים בבגד הסכים להכשיר בדיעבד על סמך מחשבה לחוד, וזה לשונו: "ואם חשב במחשבתו לשמה, נראה לי דיוכל לבדך עליו".

ג. דין לשמה בעיבוד גוילין של ספר תורה וקלף של תפילין. יש מי שהורה (פסקי ר"ד סנהדרין דף מ"ח עמ' ב', הלק"ט ציצית עמ' תצ"ט) דלא בעינן עיבוד לשמה בגוילין של ספר תורה ובקלף של תפילין, אך רוב הפוסקים נקטו דבעינן בהו עיבוד לשמן, וכדכתב בשו"ע ביו"ד (ריש סי' רע"א): "וצריך שיהו העורות מעובדין על ידי ישראל לשם ספר תורה שיאמר בתחילת העיבוד כשמשים אותם לתוך הסיד - עורות אלו אני מעבד לשם ספר תורה", וכן בהלכות תפילין (סי' ל"ב סעי' ח) כתב: "צריך הקלף להיות מעובד בעפצים או בסיד, וצריך שיהיה מעובד לשמו, וטוב להוציא בשפתיו בתחלת העיבוד שהוא מעבדו לשם תפילין או לשם ספר תורה".

ד. עיבוד לשמה במזוזה. דעת

התפילין. דעת הרמב"ם דלא בעינן כלל עיבוד בעור הבתים וכש"כ דלא בעינן עיבוד לשמה (הל' תפילין פרק ג' הלכה ט"ו, וכן בתשובה סי' ק"מ), ורוב הפוסקים חולקים עליו ומצרכים עיבוד וגם לשמה (מ"ב סי' ל"ב ס"ק קע"א), ופסק השו"ע (א"ח סי' לב ס"ק קע"ז): "צריך שיהא מעובד לשמו היכא דאפשר" אבל היכא דאי אפשר למצוא עור מעובד לשמו - מוטב לסמוך על דברי הרמב"ם מלהתבטל ממצות תפילין, אמנם לענין ברכה נראה כדעת הסוברים שאין לברך עליהם (עי' מ"ב סי' ל"ב ס"ק קע"א).

ו. גם בעור הרצועות יש מי שהורה שאינו צריך עיבוד לשמו, אבל רוב הפוסקים סוברים דבעינן עיבוד לשמו. ואפילו הרמב"ם (הל' תפילין פרק ג' הלכה ט"ו) שלא הצריך לשמו בעור הבתים הצריך לשמה בעור הרצועות, ולכן סתם השו"ע (סי' ל"ג סעי' ג'): "עור הרצועות צריך שיהיה מעור בהמה חיה ועורף הטהורים, וצריך שיהיה מעובד לשמו".

ז. צביעת הרצועות וצביעת עור הבתים צריכה להעשות לשם

מצות תפילין ולכן אין לצבוע את התפילין על ידי גוי או חש"ו, ובדיעבד שצבע את התפילין שלא לשמן יש חילוק בין בתים לרצועות, כי הרצועות שנצבעו שלא לשמן אין להכשירם אפילו בדיעבד, אבל בבתים שצבעום שלא לשמן יש להקל בדיעבד.

ח. נחלקו הפוסקים אם השמירה הנדרשת לשם מצת מצוה צריכה להיות משעת קצירה או שדי בשמירה משעת לישא ואילך, וכתב הביאור הלכה דאף שאם לא ימצא מצה שמורה מעת הקצירה לשם מצה - בודאי יוכל לסמוך על דעת השו"ע ולברך ברכת על אכילת מצה על מצה שלא נשמרה משעת הקצירה, מ"מ לכתחלה בודאי נכון להחמיר ליקח למצה של מצוה דוקא מצה שמורה מעת הקצירה (סי' תנ"ג בה"ל ד"ה טוב).

ט. אפשר לצאת ידי חובת מצה בליל הסדר במצות מכונה.

י. המחמירים להדר אחר מצות יד למצת מצוה - יכולים לכתחלה להשתמש בקמח שנשחן במכונה חשמלית ואין בזה שום פקפוק.

אולם לטעם הג' שהובא ברמ"א שהמלח מגן מן הפורענות א"כ גם בליל הסדר שייך לומר שיהיה מונח להגן מן הפורענות. ווא"ת הרי הוא ליל שימורים? י"ל כיון שאינו עושה פעולה מיוחדת עבור זה אלא רק מניח על השולחן, אזי יכול להניח. ועיין שם הסבר גם לטעם השני מדוע יש להניח על השולחן מלח.

והאם מועיל ענין הבאת מלח על השולחן במה שמונח המי מלח' בקצרת ליל הסדר. שמעתי מהגר"ש דבליצקי שלא מהני וצריך מלח ממש.

טיבול האפיקומן במלח

ולגבי לטבול האפיקומן במלח, כתב בשו"ת שומע ומוסיף [עמ' רג] שלדעת השו"ע שטובלים המצה, א"כ ה"ה שאפשר לטבול האפיקומן אם ירצה. והוסיף שאפילו לדעת המ"ב שלא טובלים משום דטפי נראה לחם עני כשאינו בו מלח היינו דוקא במצה אבל באפיקומן שאין ענין זה, שפיר יכול לטבולה במלח.

ובמ"ב [סק"ד] כתב טעם אחר מדוע לא מטבילים המצה במלח, משום דיותר נראה לחם עני כשאינו טבול במלח.

ובשו"ע הרב [סי"י] כתוב עוד טעם, 'והוא משום חיבוב מצוה לצאת ידי חובה במצה שאין בה תערובת של טעם אחר כלל'.

הבאת מלח על השולחן בליל הסדר

הגר"ש דבליצקי [הגדש"פ מחשבת בצלאל עמ' קס] כתב שהגם שאין אנו מטבילין במלח בכל אופן יזהר שיעמוד המלח על השולחן. ושם בהערה [קנח] ביאר הטעם דהנה לטעם הראשון שהוא בכדי להטעים את הפת, זה לא שייך כפי שכתב השו"ע שאם יש בה מלח או שהיא נקיה כגון פת חיטים [מ"ב ס"ק כ"ז] אין צריך להמתין למלח וכיון שמצה חשיב פת נקיה, אין צריך מלח. ולטעם השני שהביא הרמ"א שעל כל קרבנך תקריב מלח, גם זה לא שייך בליל יו"ט שאין מקריבים קרבן.

ס"מ"ח כמה ביאורים בדברי מדרש זה, מה מקטרג השטן, ואיך ברית המלח מגן על הקטרג.

[המ"ב] [שם ס"ק ל"ג] כתב בשם המקובלים שיש לטבול פרוסת המוציא במלח ג' פעמים. ומקור הדברים הוא בדברי האר"י [שער המצוות פרשת עקב דף מ' ע"ב] ושם כתב דהטעם לטבילה זו היא להמתיק הגבורות [המלח] עם החסדים [הלחם]. וביתר ביאור כתב הכף החיים [ס"ק ס"ז ס"ק ל"ז] שלחם זה אותיות מלח ובגימט' 78 כמנין ג' פעמים הויה, ולכן אנו מטבילים ג' פעמים דייקא, כדי להמתיק את ג' ההוויות ולהפוך אותם מדין לחסדים.

טיבול המצה במלח בליל הסדר

השו"ע [ס"י תע"ה ס"א] כתב שיטבול המצה במלח. והרמ"א [שם] כתב שאין נוהגים לטבול המצה במלח בלילה הראשון של פסח, משום דפת נקיה אין צריכה מלח.

ד' טעמים בהבאת המלח על השולחן

[א] המ"ב [ס"ק ס"ז ס"ק כ"ז] כתב, כדי שתהא הפת נאכלת בטעם משום כבוד הברכה. אולם השו"ע כתב שבלחמים שלנו שיש מלח, בטל טעם זה, כיון שע"י המלח שיש בלחם, הפת נאכלת בטעם.

[ב] הרמ"א [שם] כתב, כי השולחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר על כל קרבנך תקריב מלח. ולכאורה לטעם זה היה ראוי ליטול מעט מלח ביד ולהניח על הפת וכמו שהיו עושים הכהנים במליחת הקרבנות, כדאיתא ביחזקאל [פרק מ"ג, כ"ד] "והשליכו הכהנים עליהם מלח".

[ג] עוד כתב הרמ"א [שם] שהמלח מגן מן הפורעניות, וכדאיתא במדרש כשישראל יושבים וממתנינים זה את זה עד שיטלו ידיהם והם בלא מצוות, השטן מקטרג עליהם, וברית מלח מגן עליהם. [ועיין בשו"ת משנה הלכות ח"י

מלח ע"ש מה? ותי' (הו"ד בס' טעמי המנהגים), עפ"י מה שאמרו במדרש (שמו"ד יט, ה), שבעת שציוה ה' לעשות הפסח היה מוציא ריח מגן עדן, ושבת לוי שהיו מהולים היו רשאים לעשות הפסח, ותיכף שהריחו שאר השבטים הריח של הקרבן באו אל משה ואמרו שרצונם למול ולעשות הפסח, וכיון שכך היו צריכים לטבול, ולא היה מקום לטבול אלא בנילוס, ומרוב הטובלים נערכו המים ונהיו מלוחים, ולכן טובלים הכרפס במים המלוחים, לזכר המסירות נפש שעשו עמ"י בשביל אכילת קרבן הפסח.

חמץ שהוא כנגד ביעור היצה"ר, ומאידך המצה הוא לרמוז לידבק ביצר הטוב, הוא הפשט, ואם האדם לא יכוין בפשט המצה, לא יצא י"ח.

והקשו, אם המצה רומזת ליצר הטוב, מדוע אוכלים מצות רק שבעה ימים, ולא מזה רואים כמה מעלת המצה, שמספיק שאוכלים ממנה שבעה, ומכוח שבעה ימים אלו, לוקחים כח לכל השנה.

יש לציין שבגרוזיה היו קוראים לליל הסדר 'ליל הבנים', כי בלילה הזה יש כח גדול להנחיל אמונה לבני הבית.

מה העבודה הזאת לכם.. ולפי שהוציא עצמו מן הכלל

לכאורה היכן מצינו בשאלתו הוצאת עצמו הכלל? וי"ל ששאלת הרשע היא, מדוע צריך מעשים מספיק זיכרון, ע"ז אומרים לו שבדברך אלו אתה מוציא עצמך מן

המסרים שניתן לקחת מחג הפסח, זה הענין של הכרת הטוב - להלל להשית' על כל הטוב שגמל לנו דור אחר דור, ומזה לנו ללימוד גם להכיר בטובה שאנו מקבלים מהזולת.

וכ' בספרים שחג הפסח גדול מחג סוכות: כיון שבסוכות רק ז' האושפיזין יורדים לסוכה, אבל בליל הסדר, אף הקב"ה יורד לבתי ישראל להאזין בסיפור יציאת מצריים, וכיון שקב"ה יורד בפסח לבתי ישראל, ושלכן נהגו כל ישראל לצחצח כל פניה וזוית שבביית, לכבוד האורח הגדול שעתידי לבא בליל הסדר, שהוא הקב"ה.

עוד פירשו שמעלת המצה גדולה ממצוות תפילין וסוכה, כיון שסוכה ותפילין הם מעל לגוף, משא"כ מצה נכנסת ונבלעת בגוף.

אכילת הכרפס

כותב הרה"ק רבי שלום מבעלזא: יודע אני שהוא לזכר ס' רבוא שעבדו בפרך, אלא שההטבלה במי

ולנו, שכמו שחודש האביב הוא זמן התחדשות בטבע - כן ברוחניות, יש כוח בזמן הזה להתחדש ולהישפך.

ואמר הג"ר שלמה ברעוודא זצ"ל שחג הפסח נקרא בשם זה, לומר לנו - שבפסח צריכים לפתוח את הפה ולבקש מה' ס"ד לרוחניות, ויש שפירשו את הפסוק זאת ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, על החיוב להודות לה', והפסוק נקרא בתמיהה ה' ילחם לכם, ואתם תחרישון? היתכן.

ואמר הרה"צ הרב יואל קהאן שליט"א כמה שיר ושבח צריכים אנו ליתן להשית' שאף שהיינו עבדים במצריים, לא נחשבנו לכלום, והיינו המעט מכל העמים, ולא היה צריך לייחס לנו שום חשיבות, בכ"ז בחר ה' בנו לא רק מכל אומות העוה"ז אלא מכל משרתי עליון.

ועורר על כך הג"ר ראובן אלבז שליט"א, שאחד

הגר"ש פינקוס זצ"ל עורר שלא להפסיד יום אחד בלי תורה בימים אלו של פסח, כי אין לך בין חורין אלא מי שעוסק בתורה, שזוהי חירות הנפש האמיתית.

ויש לזכור שעל כל מאמץ הכי קטן שעשו בנקינות הבית יש שכר מאת השיי"ת, ואמרו על זה משל למה הדבר דומה: לאשה שנכנסה לסופר מרקט לערוך קנייה לשבת חתן הקרובה של בנה שיח' והעמיסה כמה עגלות מלאים כל טוב והגיעה עימהם לשלם, הסכום הגיע לכמה אלפי ש"ח, והנה לבסוף היא מניחה ליד הקופאית חבילת ופלים שערכה כמה שקלים בודדים, האם לא יחשיבו לה זאת? והנמשל יחשיבו לה זאת? יש שכר מאת השיי"ת, על כל מאמץ קטן שעושים למען שמו ית'.

ולא בכדי נגאלו עמ"י דווקא בחודש האביב, לומר להם

הכלל, כי עם ישראל מושתת לא רק ב'נשמע', אלא גם ב'נעשה', ובזה שאדם כביכול מתנגד למעשים, מוציא הוא את עצמו מן הכלל.

וכן הגר' ראובן אלבז שליט"א ראש ישיבת אור החיים אומר למורים בשאלות תבואו ללמוד חצי שנה בישיבה ואח"כ תשאלו, לאחר תקופה שהם בישיבה מספר הרב שאותם השואלים לא ניגשים לשאול, כי הם לפתע מבינים שכל שאלותיהם היו רק תירוצים למה לא לקיים את התורה, **הרי לנו שרק ע"י עשייה, הגוף משתעבד לעבודת ה'.**

ברוך שומר הבטחתו לישראל

ברכה זו היא לקב"ה על מה שהבטיח לאברהם אבינו ועבדו ועינו אותם ארבע מאות שנה, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, וקיים את הבטחתו.

והשאלה נשאלת מהו השבח שה' שומר הבטחה, הרי אפ"ל מאדם הכי פשוט מצפים שישמור הבטחה? ותירוץ: בהקדים משל לבן מלך שחטא וגזרו עליו 4 שנים עבודת פרך, האב היתה קשה לו הגזירה אך ביקש למתקה שאכן יעבוד, ובסוף **הארבע שנים יקבל 400 זוז**, לאחר שנתיים זעק הבן לחנינה וניתנה לו החנינה מאת המלך.

ועתה נתעוררה השאלה על ה - 400 זוז, שופט אחד אמר: שה - 400 זוז היו אמורים להינתן לאחר קיום עבודת הפרך והרי לא עבד. כלל. הב' אמר: שמגיע לו חצי כפי עבודתו, הג' אמר: שכשניתנה לו החנינה ז"א שהוא כאילו עבד וכל הכסף מגיע לו.

כך בעניינינו ההבטחה של 'ואחר כן יצאו ברכוש גדול' הייתה לאחר שיעבדו 400 שנה והרי עבדו רק 210 שנים, והיה מקום שלא היה צריך לקיים את הבטחה של 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' ואעפ"כ הקב"ה שילם את הכל, ועל זה אנו מודים לה' ואומרים 'ברוך שומר הבטחתו לישראל'.

ברוך שומר הבטחתו לישראל ברוך הוא, שהקב"ה חישוב את הקץ

ולכאורה יקשה הלא הבטחה היתה שעם ישראל יהיו בגלות ארבע מאות שנה, ולבסוף היו רק מאתים ועשר? השאלה והתשובה לכך מונחים בקטע הנ"ל,

והתשובה: שהקב"ה חישוב את הקץ שאם לא יצאו עתה ממצריים, הם יכנסו לשער הנ' של הטומאה, ואז לא יהיה ניתן להוציאם, לא גשמיית, ולא רוחנית, וזה רמוז במילה - 'קץ' שהיא בג' 190 - והם השנים שירדו לעמ"י מהשעבוד (ממורנו הגר' מאיר פדידה שליט"א).

במכת בכורות נאמר **'ומת כל בכור'** (שמות י"א, ה), באור החיים הקדוש דייק שלא נאמר **'והרגתי'**, וכפי שכן הוא הדין שמהקב"ה יוצא רק דברים טובים, דהיינו שאין מציאות שה' הורג, וואכן מיתת הבכורים היתה כתוצאה ממה שהקב"ה עבר בתוך מצרים, ואז מצא מין את מינו - והיינו שאם היה בהם חלק טוב הוא נשאב אל הקב"ה, וכיון שנשארו הבכורים רק עם החלק הרע, הרי שאין להם ייעוד בעולם, ומימלא מתו.

ומה שדווקא 'מכת בכורות' הכריעה את המלחמה במצריים, כ' באור החיים הק' משום שכל דבר שבקדושה כמו עמ"י שהם מכונים 'בני בכורי ישראל' יש כנגד זה כוח גדול בכוחות הטומאה, ולכן היה צריך הקב"ה להכות כל בכור באדם ובבהמה, כדי להכניע את הכוח האדיר ששמו 'בכור', ורק כך יכלו עמ"י לצאת ממצריים.

יש להבין מדוע לא נזכר כלל בהגדה שמו של משה רבנו שליח הגאולה, והרי כאשר נפקד שמו מפרשת תצוה נדרשו לכך המפרשים? ויש לומר שבעלי ההגדה רצו להשריש בנו שכל הגאולה מתחילה עד סוף הייתה מאת הקב"ה, 'אני ולא מלאך' וכו' ולא בזכות שום איזה איש מכובד שידע לדבר או לאיים וכדו', וזה אכן הפסגה של הלילה הזה לייחס את כל הכוחות להשי"ת.

וְאֵת עֶמְלֹנוּ אֵלוּ הַבְּנִים

אמר הגר"י יעקובזון: שהנוער היום לא מעסיק אותו הנושא של חיים לאחר המוות, אלא הנושא של **'אם יש חיים לפני המוות'**, וכשההורים והאחים נותנים הרגשה שכיף להיות יהודי, אזי הוא לא יחפש לעשות כיף באיסור ח"ו

ולא להתנות את האהבה בקיום ההלכה, **גם אם אתה לא רואה אור בקצה המנהרה,** כי על כן האדם נמשל לעץ השדה, שגם שם לא מקבלים את הפרי מיידית, ואדרבה

מצינו שראש השנה לאילנות הוא ט"ו בשבט, שהוא זמן החנוטה, ולא זמן הוצאת הפרי, ללמדנו שתפקידנו להבעיר את הניצוץ, ואת ההמשך יעשה השותף השלישי שהוא הקב"ה.

וְאֵת עֶמְלֹנוּ אֵלוּ הַבְּנִים

כ' בספר 'בושר המלאכים' לגר' זן דיומקין בשם ה**נתיבות שלום**, שהאהבה שיעקב שידר ליוסף, בזה שהמשיך לדאוג לשלומו ובכה עליו, זה יצר קשר ביוסף לאביו, כעין מגנט, וכמים הפנים אל הפנים, לכבד את מה שלמד מאביו, ולכן כשהגיע למצב נסיון עלתה לפניו דמות דיוקנו של אביו, ונתגבר.

וכ' **השם משמואל** שלכן יש טעם שלשלת על המילה 'וימאן', להורות על החיבור שקשר אותו אביו אליו בעבודות האהבה כחיבור החבקים שבשלשלת, ולכן היה בו כוח להתגבר על הנסיון, ללמדנו עד כמה חשוב שהאבא ירעיף על הבן חום ואהבה.

הרי לנו **מנשה ואפרים**, שגדלו בקדושה בלב של מצריים - מלמדים, שאם הבית חם, אז גם אם כל הסביבה נוגדת, זה לא יפריע.

ולא העיקר התלמוד תורה, כי היצה"ר נכנס גם לת"ת הכי טוב.

אבא שהחזיר בתשובה הרבה אנשים, אבל את הבן שלו, לא הצליח להחזיק בדרכו, ורק כשהיה הבן בטויל בחו"ל, ושם נפגש עם כמה יהודים, הם שהצליחו להחזירו למוטב, וכשנשאלו מהאבא מה עשיתם, ענו לו הסתכלנו רק על הנקודות הטובות שבו, מאידך האבא ברוממותו, היה מסתכל רק על הנקודות הלא טובות.

ובפרט עלינו לזכור, שכיום אין את הסמבטיון שמפריד בין בית המדרש לרחובות.

צריך לזכור שיש גבול להערות, ולכן כדאי להשאיר אותם לדברים המאד לא נעימים, כי אם נעיר יותר מידי, הערות יאבדו את הערך שלהם.

וגם אם נתת הערות תזכור לתת גם מחמאות - כמו איך הצלחת להגיע כזה מהר לת"ת, וכן לבת שעשתה עוגה - להתעניין איך הצליחה להגיע לכזו עוגה מוצלחת.

ובזה יכול כל א' לבדוק מתי הוא אמר מילה טובה לבן וכדו'.

וְאֵת עֶמְלֹנוּ אֵלוּ הַבְּנִים

נכון שחוצפא יסגא - אבל זו לא סיבה להתייאש, כי עלינו לזכור שעדיין יש בכל א' חלק אלוך - ממש.

מנהל ת"ת ששאל על ילד שכלו כל הקיפין אמר לו **הגראי"ל** 'עוד קצת סבלנות' ובי' הילד את תפס עצמו, וכיום הקים בית של תורה.

הילד שצעקו עליו למה אינו קם לזקן, ונתגלה שהוא עם הקביים - מלמד שלא כל הילדים שוים, ויכול להיות שהילד עבר זמן קשה בביית, ולכן המורה צריך אורך רוח, כמו שעם בעלי תשובה אי אפשר להביא אותם לסמינר ולבקש מהם לאלתר נטילת ידיים וברכת המזון כהלכתה, וגם לא שמירת שבת כהלכתה, ולכן לא כתוב - 'חנוך לנער על פי דרכי', אלא 'על פי דרכו'.

וְאֵת עֶמְלֹנוּ אֵלוּ הַבְּנִים

סיפר הרב טופיק ראש ישיבת 'באר יצחק' בטלנטון, שמכיר הוא משפחה שכל בניה יצאו מוצלחים ברמות גבוהות, ותמיד התפלא מה הסוד להצלחה? עד שבא' הפעמים הזדמן הוא לבית ההורים, וראה שבקירות הבית, אין שום תמונות נוף, וגם לא תמונות צדיקים, הדבר היחיד שהיה, זה **תעודות הוקרה** מההורים, החל מהצלחה בידיעת האותיות, התנהגות יפה בגנים ובת"ת, ולאח"כ תעודות המראות על סיומי מסכת, והצלחה במבחנים בהלכה, ואומר הרב 'אם כך, למה שהבן לא יצליח'.

אֵלוּ הַבְּנִים לְפָנֵי הַרְּסִינִי, וְלֹא יִתֵּן לָנוּ אֵת הַתּוֹרָה - דִּינֵנו

והשאלה נשאלת, מה יתרון היה יכול להיות לעם ישראל, אם היו רק עומדים לפני הר סיני ללא קבלת התורה? והיו שתירצו: שכבר בעמידה הרויחו שעם ישראל יכול להיות כאיש אחד - שנאמר עליהם באותו מעמד שהיו בבחינת 'ויחן שם ישראל' כאיש אחד בלב אחד.

אמנם הקשו על פירוש זה, שהרי בתחילת הפיוט נאמר 'כמה מעלות למקום עלינו', ואם היינו מפרשים כפי הפירוש הנז', נמצא שזה שבח לעם ישראל ולא לקב"ה?!

ותירץ: בהקדים מה שאמרו

שהשתחוו לשלושת המלאכים וקראום 'אדוני'. כך בהשתחווית יעקב לעשו, וכך בהשתחווית אחי יוסף אליו. אף יהושע שהשתחוה למלאך פנה אליו בשם 'אדוני', ועוד כהנה וכהנה. מוכח אפוא שקבלת אדנות מלווה בהשתחוויה, וא"כ כאשר ציוותה התורה ליראות "את פני האדון", הרי נכלל בזה שצורת המצווה היא בהשתחוויה.

והנה, הראשון שייחד את הר המוריה לעניין ה**ראיה** היה אברהם אבינו ע"ה, שקרא את "שם המקום ההוא ה' יראה, אשר ייאמר היום בהר ה' יראה" [ויעו' בכלי יקר ובהעמק דבר שרמז כאן עניין 'ראה יראה', האומר בעליה לרגל]. ובתחילת בואו של אברהם אבינו שמה, אמר לנערו "שבו לכם פה... ואני והנער נלכה עד כה ו**נשתחוה**", ואף שלא מציינו שהשתחוה בזמן העקידה או אחריה, מסתמא ודאי עשה כאשר הוציא מפיו והשתחוה שם. והרי אברהם אבינו אף היה הראשון שקרא לקב"ה **אדון**, ואין פלא שדווקא בעקידה שבה הגיע לשיא עבודתו והכנעתו כלפי הקב"ה, ביטא את אדנותו של הקב"ה בהשתחוויה אליו.

מעתה מובנת היטב דרשתו של רבא "כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל. בת נדיב, בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב", שהרי הראשון שקרא לקב"ה 'אדון' ונבדו לבו להכיר בוראו" (לשון רש"י שם), הראשון שייחד את הר המוריה למצוות ראיה והראשון שהשתחוה שם, היה אברהם אבינו ע"ה.

יה"ר שבמהרה נזכה לעלות וליראות ולהשתחוות ולעשות חובותינו בבית הבחירה שייבנה בב"א!

ראייה חידוש לשון שלא מציינו כמותו בשום מצווה אחרת, דאמרה התורה "ראה כל זכורך אל פני **האדון** ה'", וכן "את פני **האדון** ה' אלוקי ישראל". מטבע לשון זו של "אדון" ייחודית היא למצוות עליה לרגל ואינה נמצאת באף מצווה אחרת, וצ"ע טעם הדבר.

ונראה דכאן הגדירה התורה את צורת מצוות העלייה לרגל, דיש לבוא אל ה' בבחינת "אדון", וליראות לפניו כעבד לפני אדונו. ומצינו בכמה מקומות בתנ"ך שקבלת אדנות גוררת עמה השתחוויה, וכגון בשאול, דכתיב: "ויקם דוד אחרי כן ויצא מן המערה ויקרא אחרי שאול לאמר אדני המלך, ויבט שאול אחריו ויקוד דוד אפים ארצה וישתחו" (ש"א כד ח), וכן בדוד, שנאמר: "ויצא ארונה וישתחו למלך אפיו ארצה, ויאמר ארונה מדוע בא אדני המלך אל עבדו וכו'" (ש"ב כד כ-כא), וכן "ותיקוד בת שבע ותשתחו למלך... ותאמר לו אדני אתה נשבעת וכו'" (מ"א א טז-יז).

שמא נאמר כי שורש ההשתחוויה שמצינו בפסוקים אלו אינו מחמת קבלת אדנות, אלא מחמת קבלת מלכות, שהרי בכל הדוגמאות הללו אינו נראה שאין הדבר כן, שהרי מציינו באביגיל ודוד: "ותרא אביגיל את דוד ותמהר ותרד מעל החמור, ותפול לאפי דוד על פניה ותשתחו ארץ", ואח"כ פנתה אליו בתואר 'אדוני' ארבע עשרה פעמים. והרי מבואר בגמרא במגילה, שעיקר טענתה של אביגיל לדוד הייתה שהוא לא נחשב עדיין למלך, ואכן אינה פונה אליו כלל בתואר מלכות אלא רק בתואר אדנות, ולמרות זאת השתחוותה אליו. כך גם מציינו באברהם ולוט

השתחוויה ברגלים?

ובגמרא (יומא כא:) מציינו: "אמר רב יהודה אמר רב בשעה שישאל עולין לרגל היו עומדין צפופין ומשתחוים רוחים". א"כ מוכח שהיו משתחוים ברגלים. וכן נראה שעשה אלקנה אבי שמואל, דכתיב "ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחות ולזבח לה' צב-אות בשילה". והוא היה עולה ברגלים, כפי שפירשו חז"ל. אך כל זה צ"ע מה מקור השתחוויה זו, והיא רמיזא באורייתא?

וחכ"א רצה לתרץ ע"פ דברי הגר"א באדרת אליהו פר' כי תבא על הפסוק הנאמר במצוות ביכורים: "השתחית לפני ה' אלקיך", שכתב חז"ל: "זה כלל כל היוצא מבית המקדש צריך השתחוה". ולפי זה בעת שחובה על האדם לעלות וליראות ולהקריב קרבנות הראיה, החגיגה והשמחה, ודאי קיים דין השתחוויה, ועל זה אנו מתפללים ומבקשים. אמנם לכאורה אין לזה קשר לענייננו, כי גם לו יהי שהמקריב צריך להשתחוות, מה יש לבקש על כך בפרטות בעניין הרגלים? הלא אך מקרי הוא שההשתחוויה נעשתה ברגל, כי לדברי הגר"א אינה בהכרח מענייניו של הרגל, ואף אדם המקריב קרבן בשאר ימות השנה היה משתחוה, וא"כ מה מקום להזכירה בתפילת המועדים ולומר "ושם נעלה ונראה ונשתחוה... ככתוב בתורתך שלוש פעמים בשנה וכו'!!"?! בפרט שיש דינים נוספים שמתחייבים בעת הקרבת קרבן פרטי כגון סמיכה וכיו"ב, והרי הן לא הוזכרו כאן, ובצדק, כי אין התפילה עוסקת אלא בעניין המיוחד לרגלים ונובע מהם בדווקא.

ונראה לומר דהנה מציינו במצוות

חגיגה ג. "דרש רבא מאי דכתיב 'מה יפו פעמין בנעלים בת נדיב' - כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל. בת נדיב - בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב". והדבר צריך ביאור, מהו הקשר בין מצות עליה לרגל לאברהם אבינו?

יסדו לנו אנשי כנסת הגדולה בתפילות הרגלים מטבע תפילה ייחודי - "ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות לפניך". ובהמשך אותה ברכה טבעו בקשה מיוחדת על עניין ההשתחוויה - "והשב כהנים לעבודתם ולוויים לשירים ולזמרים, והשב ישראל לנויהם, ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלוש פעמי רגלינו, ככתוב בתורתך שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר" וכו'.

מבואר כאן שיש עניין מיוחד של השתחוויה בבית המקדש בעת העליה לרגל. והדבר צריך ביאור, היכן מציינו דין השתחוויה בעליה לרגל?

באבודרהם כתב בביאור תפילה זו, ע"פ מה שמצינו בישיעיהו "והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת שבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'", וכן "השתחוה לה' בהר הקודש בירושלים", (ועוד מציינו ביחזקאל: "והשתחו עם הארץ פתח השער ההוא בשבתות ובחדשים לפני ה'"). א"כ מוזכר שיש עניין מיוחד של השתחוויה בבית המקדש.

אך כל זה תמוה, דהא בפסוקים אלו לא מדובר בהשתחוויה בזמן הרגלים ואין שום משמעות שהיא חלק מחובת הראייה, ומנ"ל לחדש חובת

»» המשך פרפראות לפסח מעמ' קודם

שהנשים פטורות מלימוד תורה, והקשה הלא יש הרבה מצוות שהנשים חייבות, ולא עם הארץ חסיד, נמצא שהם חייבות ללמוד הלכות כשרות, תפלה, צניעות, שבת, פסח, ומדוע אמרו שהנשים פטורות מלימוד תורה?

ותירץ: בהקדים מה שאחז"ל בגמ' (ב"מ נט:), על הפסוק 'לא בשמים היא' שכוח הפסיקה ניתן לעם ישראל.

לפי"ז מובן 'אלו קרבנו לפני הר סיני' ונתן לנו את התורה רק

שהיצה"ר יחטפנו למיטה, ולמה שאנחנו לא נחטוף את היצה"ר.

'זה אלי ואנוהו'.

ואמרו בשם הג"ר שריה דיבלצקי **צ"ל שאמר**, שכל מה שנשארים ערים כל הלילה **בליל שבועות**, זה רק מדין זוהר, **בליל הושענא רבה** זה מדברי האריז"ל, אולם בליל הסדר יש חיוב דאורייתא לישיב ולספר ביצי"מ כל הלילה, **כל דקה בלילה הזה זו מצוה עצומה עם עוצמה של אור**, והגם לפי ההלכה ששם נאמר 'עד שתחטפנו שינה' גם מזה האדם לא יוצא י"ח, כי למה

חול המועד: רבים שחושבים שימי חול המועד הם ימים של חול שיש בהם מקצת הרגש של מועד, אמנם האמת היא **שהם ימים של מועד שיש בהם מקצת חול**, עד כדי כך שבספר יסוד ושורש העבודה כ' שהשואל בשלום חברו בחוה"מ ולא אומר לו חג שמח הרי זה בכלל המבזה את המועדות'.

עשה ה' לי בצאתי ממצרים פירוש: **בעבור זה** (אותה מצוה שאנו עושים היום) **עשה ה' לי אז את המציאות כשיצאתי ממצרים, היינו שלא בגלל מה שקרה אז נהייתה המצוה, אלא בגלל המצוה הכתובה בתורה עשה ה' במצרים שקרה מה שקרה, כדי שמה שקרה במצרים "יתאים" למצוה.** על פי לימוד זה מביא הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד שהתנהלות העולם היא אך ורק בשל גזרותיו של הקב"ה והכל נעשה עפ"י רצונו ואין הסיבה מביאה למצב. אלא, המצב מגיע מגזירת שמים ובעקבות גזירות שמים, מסובב ה' סיבות שיתאימו עצמם למצב העכשווי **כאילו** בדרך הטבע כדי שתהיה לנו חופש בחירה. אך אין לומר שהמצב המור בעקבות הסיבות נגזר, כי אין קשר בין הסיבה למצב העכשווי ואין הסיבה מביאה את המסובב. גם הסיבה וגם המסובב מגיעים מה' באופן נפרד, אלא שה' מצמידם זה לזה שכאילו הסיבה גורמת לתוצאה - וכל זה לתת חופש בחירה.

אל עמו ולכן טובב בשל כך את המציאות שלא יהיה זמן לבני ישראל לאפות חמץ כי עזבו בחיפזון, שהרי גם המציאות הזו כתובה בתורה אלא שלמעשה עדיין לא נעשתה. אבל וודאי לא ה"עזיבה בחפזון" הביאה את ה' לצוותנו לאכול מצה. מצוות קרבן פסח קדמה לנסיבות, שבהם עבדו המצרים לשה. וכך בשאר המצוות. המצוה שהיא ציווי לרשע: "אתה מבין בטעותך שהסיבה שהיא המציאות ש"לא הספיק הבצק להחמיץ ועזבי בחיפזון" הביאה את ציווי אכילת מצה. אך, דע לך, שזה בדיוק הפוך. הואיל והקב"ה החליט וציווה בתורה לאכול מצות - לכן בפסח (שהיה במצרים) גרם הקב"ה שלא הספיק הבצק להחמיץ (וגם זאת עשה לפי הכתוב בתורה). וכן, לא בגלל שהשה היה העבודה זרה במצרים ה' ציווה לשחוט קרבן פסח, אלא הפוך. הכל מתחיל מציווי ה', שבשביל המצוה כל המציאות משתנה, שנאמר בהגדה (וכך עונים): **"בעבור זה**

מובנת שאלת הרשע: "אז, בימים ההם היתה סיבה לאפות מצות - כי הרי הבצק לא הספיק להחמיץ, היתה סיבה להקריב קרבן פסח - כי מצריים עבדו לשה וכו' אבל זה דווקא שייך לְעָבֵר, אבל היום, היות ויש מספיק זמן לתת לבצק לתפוח - אין סיבה לעשות מְצוֹת. היום, כשאין עובדים לשה - אין סיבה להקריב קרבן פסח". ולכן שואל הרשע: "מה העבודה הזאת לכם?" שהיות והוא מבין שהמצוה באה בגלל הסיבה - בטלה הסיבה, בטלה המצוה. זאת אומרת, שאם נאמר שהסיבה למצוה קדמה למצוה, הרי הרשע צודק בטענתו. אך האמת היא שהמצוה באה ראשונה וזה רצון ה' לצוותנו, והיות וכך רצה ה', התאים לכך את הנסיבות **שכאילו** הם הביאו לציווי ה'. הרי ידוע שהתורה קדמה לעולם, שהקב"ה הסתכל באוריייתא וברא עלמא, ובאותה תורה הרי כתוב גם מצוות מצוה וגם מצוות קרבן פסח וכן כל המצוות. ה' ציווה בתורתו לאכול מצוה - זו גזירתו וציווי

מה קדם למה, מצוות "אכילת מצוה" או המציאות "שלא הספיק בצקם להחמיץ כיוון שעזבו בחיפזון"?

לפי מהלך העניינים נראה שהסיבה קדמה ובעקבותיה ציווי ה' על אכילת מצוה. ועוד, שהתורה אומרת במפורש שהסיבה לאכילת מצוה היא שלא הספיק בצקם להחמיץ.

זו הסיבה שבגללה שואל ה"רשע": **"מה העבודה הזאת לכם??"**

שהרי אם המציאות ש"לא הספיק בצקם להחמיץ" הביאה את הציווי לאכילת מצוה. והמציאות שה"מצרים עובדים לשה" הביאה את הציווי להקריב קרבן פסח - משמע מכך ח"ו שכאשר המציאות משתנה, כך גם המצוה.

משמע שלפי הַרְאֵיָה הפשוטה וסדר הדברים רואים לכאורה בבירור שהסיבה קודמת, ואחריה ובעקבותיה בא ציווי ה' לאותה מצוה, בעקבות הסיבה. אם כך הדבר,

משנת המעשה
 מעשים נחמדים

"בטח 1000 שקל חביבי!!! מזומן עכשיו על המקום!!!!"
 "וואלה... ומה אני צריך לעשות?"
 "פשוט מאוד אתה רואה את כל הארגזים האלה? תשים אותם בעגלה שלך ותיסע אחרי... אנחנו יוצאים ממצרים! סתם, סתם, אנחנו עוברים דירה לצד השני של העיר" הערבי הרגיש שהוא זכה בפיס...
 "אני הולך להביא את הילדים שלי מהכפר ואנחנו כבר באים" התרגש.
 אני עומד מאושר עד הגג, עשיתי את עיסקת חייל! בנתיים המוביל מבחין במתרחש... יוצא מהמשאית במהירות לכיווני, "תגיד, מה הוא אמר לך?"
 "אהה, זה חבר שלי מהכפר, מוסטפה... הוא יעשה לך את ההובלה ב1000 שקל!"
 "מה!!! לא, לא, לא... תבטל אותו, אני יעשה לך את ההובלה ב1000 שקל!!!!"
יוציאנו ה' ממצרים... שהכוונה שהכל היה על ידו יתברך ממש בכבודו ובעצמו!

חביבי, מה אתה מתכוון לעשות? תביא 2000 שקל ונגמור את הסיפור..."
 "אתה לא רואה שאני משתזף?" אתה יכול לזוז טיפה, אתה מסתיר לי את השמש..."
 המוביל חזר שוב למשאית, סגר את הדלת והפעיל את המנוע... זהו כנראה שאין דרך חזרה...
 לפתע מתוך האפלה... רעש חזק של טרקטור ישן וחורק עם עגלה גדולה חצי שבורה מאחוריו, מגיח במעלה הרחוב... ועליו רוכב בעוז - ערבי זקן...
 "באותות ובמופתים!" אני קופץ מהמקום לעבר אמצע הכביש ומסמן לו לעצור...
 "חביבי, כיף חלאק? הכל טוב?" הוא מסתכל עלי עם עיני עגל... "וואלה מבסוט" ענה בחביבות...
 "יופי אז גם אני מבסוט... תגיד מוחמד בא לך להרוויח 1000 שקל?" הוא שמע 1000 שקל נפתחו לו העיניים!
 "וואלה, באמת 1000 שקל?" התפלא.

יוציאנו... הרב עמרם יעקוביץקי

את הדירה היום! תראה כל הציוד בחוץ!!!!" אמרתי ביאוש.
 "אין מצב. לא פחות מ2000 שקל, אם אתה לא רוצה, אני הולך!" אמר ולקח את פועליו ונכנסו חזרה לתוך המשאית להתקרב במזגן.
 אני עומד באמצע הרחוב חסר עונים, ארגזים מסביבי והשמש קופחת על ראשי... ומאין יבוא עזרי... רחוב שומם בצוהרי היום באמצע הקיץ, חום כבד, אני מסתכל על הכביש, אד יעלה מן הארץ... אין נפש חיה בחוץ. אני נזכר ביציאת מצרים... "ביד חזקה, ובזרוע נטויה, ובמורא גדול, ובאותות ובמופתים..." איפה???
 התיישבתי על אחד הארגזים... ממול המדרכה חנו עדיין המובילים, מדי פעם מציץ 'הבוס' מן החרכים. כנראה מחכה שאשבר...
 אשתי מתחננת... "אולי נשלם לו 2000 שקל ונגמור את זה!"
 "עם קשה עורף... נאמר עלי!" התעקשתי.
 שניה לפני שאני נשבר... יוצא המוביל מהמשאית וניגש אלי, "נו

"ביד חזקה, ובזרוע נטויה, ובמורא גדול, ובאותות ובמופתים! ולקינוח, ויוציאנו ממצרים לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח..."
 אלא הקב"ה בא בעצמו ומוציא אותך עמוק מתוך הבוץ!!! **תראה כמה אתה חשוב לקב"ה!**
 מעשה שהיה כך היה...
 היינו צריכים לעבור דירה, קיפלנו, ארזנו, הדבקנו... זהו אנחנו מוכנים לתזוזה.
 כל הציוד שלנו עמד מוכן מחוץ לבית וחיינו למובילים שיגיעו.
 בדיוק בזמן הגיעה המשאית של המובילים, ושלווה גברים חסונים ומיוזעים יצאו ממנה... 'הבוס' הגדול מתקרב לעברי בקשיחות תוך כדי שהוא סורק בעיניו את הארגזים שלנו. "כמה סיכמנו חביבי?" "1000 שקל!" אמרתי בבטחון. "אין מצב. 2000 שקל! אם לא אני לא מזיז אפילו אצבע."
 "מה? אמרת לי 1000 שקל בטלפון! תראה אין לי כמעט ארגזים, אל תעשה לי את זה... מה אני יעשה אין לי לאן לחזור אנחנו צריכים לפנות

נוהג בו בחסד.

נמצאנו למדים, שעם ישראל התחנכו בחסד במשך יותר ממאה שנות עבדות, מתוך שהם עצמם בחרו לעשות חסד, וקנו קנין גדול בחסד וברחמים, ושלמו על התחנכות זו בנפשם ממש.

ובחודש השלישי ביום הזה בא מדבר סיני, ויחן שם ישראל נגד ההר. הגיעו למצב של ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד ע"י מה שחנכו עצמם לשאת בעול עם הסובל, לרחם ולעשות חסד עמו ע"י"ז יכלו להגיע למצב שמרגישים את הזולת כמו שהאדם מרגיש וחש את עצמו, וזה היה הזמן המתאים לקבלת התורה, כי בלי מידות טובות אי אפשר לקבל תורה כאמור.

ויש בענין תיקון המידות ענין נוסף. שהרי במסילת ישרים כתב וז"ל "והנה מה שהורנו חז"ל שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא. ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא". א"כ כדי ליהנות מזיו שכינתו, ודאי צריך האדם להיות קרוב אליו. וכמה שיתקרב האדם אל ה' וידבק בו, יזכה יותר ליהנות מזיו שכינתו. ומה היא הדרך להתקרב אליו יתברך ולדבוק בו, כבר אמרו חז"ל על הפסוק ולדבקה בו שהדרך היא ע"י מה הוא רחום אף אתה היה רחום, מה הוא חנון אף אתה היה חנון. נמצא שמידות טובות הן המפתח לקבלת כל השכר לעתיד לבוא.

אבל זה לא רק דרך ואמצעי לקבלת שכר אלא יותר מזה, בתיקון המידות האדם הופך להיות טוב בעצם, ובזה האדם נהיה ממש דומה לקב"ה שהוא הטוב המוחלט.

וא"כ אשרינו ומה טוב חלקנו שזכינו לגלות מצרים, שבה עלינו ונתרוממו למצב של כאיש אחד בלב אחד כלל ישראל.

ואשרינו שכל אחד מאיתנו ממשיך ועובר נסיונות החיים שמובילים אותנו לתיקון המידות ולהיות טוב בעצם.

אשרינו מה טוב חלקנו.

בשעת דחקם. ורק שבט לוי לא באו לעבודה, שהרי עד עכשיו היו לומדים בישיבות ובבתי מדרשות, ומעולם לא פסקה ישיבה מישראל, ואף שגם הם הרגישו הכרת הטוב למצרים, ערך התורה ולימודה - עמדו אצלם בראש סדר העדיפויות וכיון שפרעה לא חייב לבוא לעבוד וזה היה רק בהתנדבות, החליטו להמשיך ללמוד תורה.

אלא שפרעה שבא עליהם בהתחממות, מצא פתרון גם לבעיה זו, והכריז שמעתה מי שאינו עובד ותורם לממלכה, לא יקבל מזון מהמדינה. בני לוי החליטו להמשיך ללמוד תורה, כל זמן שיש אפשרות - ממשכים. וכך משכו תקופה בלימוד, על סמך שאריות מזון שנתרו אצלם מימי השפע, אבל גם זה נגמר. ואמרו חז"ל אם אין קמח אין תורה. וכאן הגיעו לרגע שהיו צריכים להחליט או ללמוד או לחיות [ולעבוד ולקבל מזון מיד המצריים].

וברגע זה שכלו כל הקיצין, הגיעה הישועה למצבם. כלל ישראל שכבר עבדו בפרך ומעתה כל אחד קיבל מנת מזון מצומצמת נתועדו יחד והחליטו לעזור ולתמוך בשבט לוי, ע"י שכ"א יפריש ממזונו ומזון בניו ובנותיו - חלק, כדי להחיות את בני לוי שימשיכו בעסק התורה.

ופשוט שבמצבם של ישראל שעבדו בפרך ואף רדו בהם במכות היתה כאן מסירות נפש עצומה למען בני לוי, שהרי פעמים רבות חייהם היו תלויים להם על מנת המזון שע"י שָׁרְדו עוד יום, ועוד יום של עבודה המפרכת ומשברת את גופם.

והפסוק אומר "נחית בחסדך עם זו גאלת". ובפשוטו היינו שה' גאלנו ע"י חסדו עלינו. וודאי כך הדבר, אבל יש כאן ענין נוסף שהחפץ חיים בספרו עה"ת מביא כמדומה מן המדרש, בחסדך - היינו בחסד שישראל עשו אלו עם אלו במצרים, שפרנסו את אחיהם בני לוי - בזכות חסד זה יצאו ממצרים, שכך היא מידתו של הקב"ה, מידה כנגד מידה, ומי שעושה חסד עם הבריות הקב"ה

היה ידוע בטריותו ובטעמו הטוב, אין אפשרות לחסוך כאן ולסכן את שמה הטוב של המסעדה.

אבל הבחור הנ"ל היה אוסף את המנות הטובות, ודואג לחלקן לאנשים שהיו צריכים לכך, וכך המשיך במנהגו זה. ובאחת הפעמים שחילק את המזון, צעק עליו אחד מהם - יהודי, יהודי, וסירב לקבל ממנו מזון. הצעיר נפגע מאוד מכך ושאל אותו מדוע אתה מקלל אותי, אמר לו אתה יהודי. רק יהודי עושה דברים כאלו לחלק לנוקמים, ואמנם הבחור בירר אצל אמו ונתברר לו שהוא יהודי.

הסיפור הזה ממחיש לנו את אחד הדברים שמייחדים ומבדילים בין יהודי לגוי. ליהודי יש רחמים וחמלה כלפי אחרים, לגוי אין. ובאמת אמרו חז"ל שלשה סימנים באומה זו, רחמנים בישינים גומלי חסדים. ואם זהו הסימן ליהדות הפירוש הוא שאם יש בו רחמים וחסד, הוא יהודי, ואם אין בו רחמים, צריך לבדוק את יחסו.

וידועה שאלת ר' חיים ויטאל - מדוע אין ציווי מפורש על מידות טובות בתורה. ותירוץו הוא מפני שהמידות קודמות לתורה, כדי לקבל תורה ולקיים מצוות, צריך מידות טובות כהכנה לתורה.

ובגר"א באבן שלמה כתב שיש תביעה גדולה יותר על אדם שיש לו מידות טובות ובכל זאת אינו מקיים מצוות, שהרי יש לו את ההכנה הראויה לתורה וקל לו יותר לקיים.

והנה כולנו בני אברהם יצחק ויעקב אבותינו הקדושים שמהם ירשנו גם מידות טובות. אבל כהכנה למתן תורה היה צורך לחזק יותר ויותר את המידות הטובות.

והנה במצרים, נתחכמו לישראל למעטם, ופרסמו שהגיע זמן שהמלכות במצרים צריכה את אזרחיה, שיטו כתף לחזק את הממלכה בשעתה הקשה, עד שאפילו המלך האדיר של מצרים, יוצא לעבודה.

והצליחו בתחבולתם, ויצאו מליוני יהודים לתרום בעבודתם למען מלכות החסד של מצרים, שנעשתה אכסניה לישראל

גלות מצרים והשעבוד שם מזכירים את שואת היהודים כאירופה. ואף שבשואה היתה מטרה מוצהרת וברורה להשמיד את היהודים, ובגלות מצרים לא ידוע על כוונה להשמיד את כל היהודים, אך עדיין יש דמיון. גם במצרים חיי אדם לא נחשבו הרבה, ואם היתה חסרה אבן, לבנה לבנין, השתמשו בתינוק יהודי כתחליף, דם תינוקות יהודיים שימש לרפואה ואף גזרו גזרה על כל הבן הילוד להריגה.

וכן בענין השיעבוד, אך לחשוב שישראל עבדו כמשרתים בבית בחקלאות ובבנין כעובדים זרים, היתה שם עבודה שמפרכת ומפרכת את הגוף מידי יום. ובכל יום היה צריך נס חדש לקום לתפקד ולשרוד עוד יום נורא.

והנה אף שהשואה היתה האימה שבהשמדות, עם כל זאת אפשר להבין את הנהגת ה', עד כמה ששכל אנושי יכול להבין. הרב שמשון דוד פינקוס זצ"ל בשיחות מביא שבפולין ערב מלחמת העולם חיו שלושה מיליון יהודים. מתוכם שומרי מצוות היו כעשרת אלפים איש, חסידי גור כשליש אחוז, וכל השאר מתבוללים ורחוקים בדרגות שונות. המצב היה של ערב שואה רוחנית וכליון הנפש היהודית. היה צריך לאתחל מחדש את עם ישראל, לסתור על מנת לבנותו מחדש. ועינינו רואות שאמנם כן, עם ישראל השתקם ונבנה מחדש ובס"ד יש היום מאות אלפים של בחורי ישיבה ואברכים שתורתם אומנותם.

אלא שלענין שעבוד מצרים יש להבין, מדוע היה נצרך שעבוד כל כך קשה וכל כך ארוך של למעלה ממאה שנה שמתוכם שמונים ושש שנים אחרונות היו מרים במיוחד.

והנה יש בזה כמה טעמים ותועלות, ונתמקד באחד מהם.

נתחיל בסיפור, על צעיר גוי שלמחייטו עבד במסעדה, והנהול הרגיל היה, שהוא שנשאר לעבוד עד סוף היום, היה צריך לאסוף את כל שאריות האוכל, ואף מנות שלא נגעו בהן כלל ולהשליך הכל לאשפה. כיון שהאוכל במקום

א. מועד זה פסח

ב ספר פרי חיים לר' חיים יעקב ספרין מקאמרנא כתב שסתם מועד קאי על חג הפסח וציון שזה מרומז בתיבה מועד, כי המ' מרמז על מצות, והאותיות 'ועד' הם בגי' פ' והוא מרמז על פסח. ובמ' מרומז גם המרור.

ובאמת אין כ"כ ראי' לדבריו אבל מצינו סעד יפה לדבריו מהפסרת פרה (יחזקאל לו) כצאן ירושלים במועדיה ותרגם יונתן כְעֵמָא קְדִישָׁא כְעֵמָא דְמִדְבָרָא וְאִתְּן לִירוּשָׁלַם בְּזִמְן מוֹעֲדֵי פְסַחָא כֵּן יְהוֹן וכו' וכ"ה ברש"י שם.

ב. מסירות נפש בשבת דייקא

א"י בשבת (ז:פ) שפסח מצרים היה ביום חמישי (כהשתא), א"כ לקיחת השה היה בשבת בעשור לחודש. ובטעם הדבר אמר ע"ז הראב"ד הגרי"י פישר זצ"ל שא"י בשבת (ק"ה) כל השומר שבת כהלכתה אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו שנאמר כל שומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו, וישראל הלא היו עובדי ע"ז במצרים כדאי' בחז"ל (שמו"ר טו, ב) עה"כ משכו וקחו לכם - משכו ידיכם מע"ז ויש עוד בחז"ל הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז.

ולכן לקיחת הקרבן היתה כידוע במסירות נפש כי השה אלהיהם של המצרים הוא, ולכן היא היתה זוקא בשבת כדי שתהיה להם מחילה על עוון ע"ז ע"י שמירת השבת שיהיה באותו יום שיעשו תשובה במסירות נפש על עוון ע"ז, ועכ"ז יהיה להם מצוות פסח כהלכתו ויהיה להם זכות להגאל.

אכן בפיוט ואמרתם זבח פסח נאמר: בְּרָאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נִשְׁאֲתָ פְסַח. הרי שכנראה בגלל שהוא ראש המועדים הוא נקרא מועד.

והשנה שחל גם בחמישי יה"ר שיהיה לנו הזכות להגאל אמן.

ג. חג עסוקות

כידוע פסח הוא חג עסוקות, והלא עקרות הבית מנקות את הבתים והחצרות ומבשלות הרבה מאכלים ומטעמים לקראת החג הגדול והאהוב.

ובספר אור השנים (להר"ר אריה לייב אפשטיין בעל הפרדס) כתב שכשמכין מאכלים שאין בהם חמץ יאמר: **הריני מוכן ומזומן להכין מאכלים**

יָפָה וּבָרָה כְּרֹדָה לְגֵיא פְתָרְסִים / יְהִיר חָסֵר לֵב הַכְּבִיד עַל בְּשֻׁנוּסִים / צְרָחָה וְקִבְלָה לְמַעַתְיָהּ פְּלוּסִים / פִּגְדָּ לָהּ סִרְסוּר לְהוֹצִיאָהּ בְּנִסִּים

(זולת לשחזה"מ סוכות)

א. מועד זה פסח ב. מסירות נפש בשבת דייקא ג. חג עסוקות ד. אמירת מזמור לתודה בע"פ ה. תענית בכורות ו. שריפת חמץ שביעית א ז. שריפת חמץ שביעית ב ח. סיפור יציא"מ אחר הצות ט. צליית הזרוע י. אליהו הנביא בשפוך חמתך יא. שיר השירים יב. בקיעת הים ובקיעת עצי העולה יג. שבע שבתות יד. נדהג כצאן

יעו"ש.

ובסדר טרויש (א) כ' שלא לומר מזמור לתודה בע"פ ובחזה"מ וכמש"פ הרמ"א בס' נא ט, וכן בתכ"ט, ב. וכן הוא ברוקח. וזה מנהגו ומנהג רוב שכנזים כאמור. אבל מנהג הספרדים מובא בלוח אהבת שלום שיאמרו מזמור לתודה.

ובשו"ת משנת שכיר (טייכטל, סבא של הגר"מ ברנדוספר. אחרי שהזכרנו את הרב פישר, ועתידין תיכף להזכיר את הרב יונגרייז מהעדה"ת, יש להזכיר גם את הרב ברנדוספר) הק' על הרמ"א שבס' תע"ה סעיף ז' כ' הרמ"א שנהגו לעשות ג' מצות של הסדר מעֶשְׂרוֹן זכר ללחמי תודה ומקורו מהרא"ש ומהאו"ז ובאו"ז כתב שישראל היו חבושין שיצאו מבית האסורים והם מהארבעה שצריכין להודות וע"כ עליהם להביא תודה, ולכן מביאים מעשרון זכר לתודה, ואם אפשר להביא זכר לתודה מדוע לא לומר מזמור לתודה.

ואולי י"ל שיש הבדל בין זכר לבין אמירה מפורשת המכירה את קרבן תודה ונשלמה פרים שפתינו.

(ואם עדיין יש כאלה המדלגים בקביעות פסוקי דזמרה אולי כדאי שיתחילו כמה ימים לפני פסח לומר כראוי כדי שלפחות יהיה היכר שאינם אומרים מזמור לתודה...)

ובפמ"ג משבצות זהב (תס"ח ז) כ' שאם התחיל לומר מזמור לתודה אינו מפסיק.

ה. תענית בכורות

נהגו הבכורים להתענות בע"פ ויש עוד טעם מלבד הטעם המפורסם שניצלו ממכת בכורות, שהבכורים רואים את עבודת הכהנים בהקרבת קרבנות פסח ומצטערים. ולפי"ז בכורות כהנים

צמים רק בגלל הטעם השני.

והנה בשב יעקב (סי' ט) דן אם בכור לנחלה שאינו פטר רחם מתענה בע"פ והעלה שמתענה ע"ש. ויש לדון בכה"ג שאינו בכור לנחלה כגון שנולד אחרי נפל ואין לו עוד אחים, ובדבר אברהם סי' כ"ז דן אם הוא נחשב בכור לנחלה כי הרי אינו יורש פי שניים אלא יורש כפשוטו. ועוד נ"מ מביא שם אם חייב במעשר בהמה כי חלק בכורה פטור ממעשר בהמה ואם הכל נחשב כפשוט חייב על הכל מעשר בהמה, ואם אכן הוא נקרא פשוט הרי פטור מלהתענות דאינו נחשב אפילו בכור לנחלה.

ולמעשה כדאי שישאל או שישמע סיום מאחר.

ו. שריפת חמץ שביעית א

מובא בספר אילנא רברבא, ש"ל זה לא מכבר, חלק הפסח, דיון אם מותר לשרוף חמץ שיש בו קדושת שביעית. ומפני דברים שנתחדשו נשוב ונשנה פרק זה הנוגע למעשה בשנה זו מוצאי שביעית.

למכור אסור כדין פירות שביעית כמבואר ברמב"ם (ה' שמיטה ויובל י"ג) וכן לשרוף אסור משום הפסד. מרן שה"ת זצ"ל שיכול למכור לגוי כיון שע"ז מרויח שלא ישרף. ומרן רה"י זצ"ל בעל האילת השחר שיפקירנו. ומרן בעל החוט שני נקט שמותר לשרפו כיון דבלא"ה נאסר באכילה ובהנאה ואין בזה שום בזיון ואין כאן הפסד.

ובעל המשנת יוסף זצ"ל (א, טו, ס"ק ג) מביא מהחזו"א שדבר שהיה קדוש שביעית והיה ראוי למאכל אדם ונפקע ממנו דין מאכל אדם או בהמה וראוי להסקה פקע ממנו קדושת שביעית. וכיון דהכי גם חמץ אינו ראוי למאכל אדם או בהמה יותר וע"כ פקע ממנו קדושת שביעית. ובדומה לדברי החוט שני.

ז. שריפת חמץ שביעית ב

לולב והדסים, למחמירים שהם קדושים בקדושת שביעית, כ' בדרך אמונה (ח, יב, ביאור ההלכה ד"ה הרוקח) דאם הלולב כבר אינו ראוי לטאטא פקע ממנו קדושה וכן ההדסים אם אין בהם ריח פקע ממנו קדושת שביעית ויכול

להשליכם לשריפת חמץ.

אבל אם עדיין ראוי לטאטא ויש בהדסים ריח (לא של עובש!!...) אזי אסור לשורפם בשריפת חמץ. (ואם אין לו מה לשרוף יקה הערבות מעל ארונות הקודש במקומות שמשליכים.)

ח. סיפור יציא"מ אחר חצות

הנצי"ב מקשה (הגדת אמרי שפר) על דין סיפור יציא"מ בליל הסדר שהוא עד שתחטפנו שינה, כלומר כל הלילה, א"כ מה שייך כל המרבה הרי"ז משובח הרי זז החובה.

ומתרץ, חדא דהמרבה היינו שאינו עוסק בשאר דברים, ועוד דהיינו לאחר זמן החיוב. ובמשך חכמה כ' (סו"פ בא) דמרבה היינו יותר מהחיוב ולכן בעל ההגדה מביא את המעשה בר"א ור"י וכו' דלר"א זמנו עד חצות ולאחמ"כ פקע החיוב. ואעפ"כ המרבה לספר הרי זה משובח.

ומרן שה"ת צ"ל דמש"כ חייב עד שתחטפנו שינה אין הכוונה חיוב גמור אלא מצוה. ולפי"ז לק"מ. והגרשז"א כ' (קובץ קול התורה) דכל המרבה היינו באיכות.

ובאמת לפי ראב"ע שהזמן הוא עד חצות אם לא נאמר שהיינו כל המרבה מדוע האריך כל הלילה, ובקה"י ברכות סי' ד' תירץ, דלכך ציין בעל ההגדה דזה היה בב"ב כי הוא אתריה דר"ע דסבר דזמנו כל הלילה.

ובב"ב כ' החת"ס בדרשות (ח"ג: סה, ב ומובא בהגדת חת"ס) זמן הסיפור הוא עד חצות, כי עד חצות חמור נוער, וחמור הוא בחינת מצרים, אבל אחר חצות הוא בחינת כלב ואין במצרים שייכות לכלב דהרי לא יחרצו לשונם, לכן רק עד חצות יש ענין לספר. אבל בב"ב הלא מבני בניו של המן למדו תורה בב"ב והמן היה קליפת כלב כמש"כ (הצילה מחרב נפשי - ר"ת המן, מיד כלב יחידתי) ולכן זמנו כל הלילה. והיות שהמן גרם לבטול מ"ע של מצה בזמנו שמחמת גזירותיו התענו אותו הלילה לכן בב"ב סיפרו גם אחר חצות משא"כ בשאר מקומות אף שהיו נעורים לא סיפרו יציא"מ.

וא"כ מי שנוסע לב"ב ע"פ החת"ס ידע שהוא מתחייב לספר כל הלילה, וגם תושבי ב"ב הבאים לרכסים אפשר דמטילים עליהם חומרי מקום שבאו משם...

ט. צליית הזרוע

יש במהרי"ל שנהגו לצלות הזרוע בענף של רימון זכר למקדש שנהיו צולים בשפוד של רימון. ובב"ח (תעג) מביא מהמהרש"ל שלא יצלה את הזרוע דאין אוכלים צלי כל עיקר ומסיים ודבריו נכונים וכך אני נוהג. גם בערוה"ש כ' לבשל ולא לצלות.

אכן מנהגו לצלות אך לא לאוכלו בליל הסדר. וכמו שכ' בשו"ע ודלא כהב"ח.

אבל לצלות בשפוד של רימון בימינו מצינו במהרי"ל וכו"ל. אכן מי שנוהג כן יתכן שראוי ליתן לב שאי"ז ערלה כי שמא הוא נותן טעם.

י. אליהו הנביא בשפוך חמתך

ידוע בקהילות ישראל שאליהו הנביא בא בליל הסדר לכל בית בישראל בזמן אמירת שפוך חמתך. ויש מהאדמור"ם שאמרו שראוהו. ויש גם שראו.

ובמהר"מ חגיז בבארו את מנהג כוס של אליהו כ' וז"ל (שו"ת שתי הלחם סי' מ"ו): יען שאליהו הוא מלאך הברית וכו' **אין כאן ספק כי בוא יבוא ברכת אליהו ז"ל** בכל בתי ישראל לראות קיום המצוה אחת שהוא שתיים פסח ומילה שהם מקיימים, ויעלה לנו השמימה להליץ בעד כלל ופרט ישראל למהר ולהחיש גאולתם ופדיון נפשם בגאולה האחרונה.

ובערוה"ש (תפ, א) שלכן עומדים בשפוך חמתך לכבוד אליהו הנביא, ואומרים ברוך הבא.

ויש נוהגין לשבת באמירת שפוך חמתך, וכן נהג הגרשז"א, וכלל הלילה דרך חירות כי לא מצא מקור לעמוד. והגר"ע אויערבאך אמר בשם חמיו (הגר"ש"א) שהיה נוהג לעמוד כמנהג זקנו בעל הלשם.

וכן יש בהגדה ש"פ מכון בני ראם שהגר"ש"א היה עומד ואומר ברוך הבא. וכן היה נוהג זקנו בעל הלשם. אבל יש לציין שבספר הגדש"פ של הגר"ש"א בחלק פסקים והנהגות כ' שהגר"ש"א נהג שלא לעמוד ואמר שכך נהג בעל הלשם (וכנראה שבעל ההגדה לא דייק בציטוט או שאנחנו לא ראינו בפנים את דבריו וממילא אולי אנו טועים, כך או

כך נראה שהמקור המוסמך הוא שהוא כן עמד ואמר ברוך הבא.)

יא. שיר השירים

יש לברר אם מטמא את הידיים.

בשו"ע (סי' קמז, א) כ' אסור לאחוז ס"ת ערום בלא מטפחת וברמ"א הוסיף דל"א דה"ה בשאר כתבי הקודש ולא נהגו כן וסיים דטוב להחמיר אם לא נטל ידיו. וביאר המ"ב דטוב להחמיר בסתם ידים דחוששים שמא נגע במקום מטונף אבל כשנטל ידיו א"צ להחמיר משא"כ בס"ת שאף שנטל ידיו אסור לגעת.

ובשערי תשובה (תרצ"א, ג) כ' שאע"פ שאין העולם נזהרים בנט"י קודם שנוגע במגילה מ"מ טוב להחמיר. וכ"כ בקסת הסופר דמי שבעל נפש יחמיר על עצמו.

ובחזו"א (ידיים, ז, י) כ' וז"ל "ולפי"ז נראה לדינא דבסתם ידים יש להזהר בכל כתבי הקודש".

אכן לפמש"כ הפמ"ג בראש יוסף (סוף מגילה) שנוטלים ידיים לפני התפילה א"צ ליטול ידיו, וע"ז יש לסמוך.

אכן לפי"ז בעל קורא שבא לקרוא שה"ש במנין אחר שלא התפלל בו, יטול ידיו קודם דהרי אינו באמצע התפילה ואינו יכול לסמוך על מה שנטל ידיו קודם התפילה.

יב. בקיעת הים ובקיעת עצי העולה

בספר אור דוד על בראשית (להגר"ד יונגרייז זצוק"ל ראב"ד העה"ח) כ' דבעה"ט מביא בפ' בשלח עה"פ נטה ירך על הים ובקעהו - בזכות ויבקע עצי עולה, ומבאר שיש בזה"ק שיצחק נעקד בע"ש ומובא גם בסדר הדורות, והרי עקידת יצחק היה ביום השלישי מאז שיצאו ולפי"ז הוא התחיל להתכונן לעקידה ביום רביעי ואז הוא בקע עצי עולה ולמבואר בשבת פ"ז שש"פ גם היה ביום רביעי וכמובא בתחילה המאמר שפסח מצרים חל בחמישי וכהשתא, וא"כ אותו יום בשבוע היה בקיעת הים ובקיעת עצי העולה. ומחשב שם שגם נח בא מפני המבול ביום ד' בשבוע.

ומוסיף שמבואר (לפמש"כ שם קודם

.....
**"וְהָשִׁיבוּ שְׁלִישׁ בְּשָׁם דָּר מְעוּנִים / הַתִּצֵּב וְהָכֵן לְךָ מוֹל נֶגֶף אֲכָנִים
/ דָּם וְצַפְרֵדָּעִים עִידִים נְכוּנִים / וְחִילִים קְטָנִים הַמְכַנְּיִם כְּנִים"
(זולת לשחזה"מ סוכות)**
.....

לכן) שיום רביעי הוא יום מסוגל להנאם מאויבי ה' וישראל ולהציל המאמינים כמו שהיה במבול ולכן אומרים ביום רביעי מזמור צ"ד המדבר מענין נקמת עכו"ם הכופרים ועובדים לחמה וללבנה שנבראו ביום ד'.

(וגם ביום רביעי יש משנת יוסף.)

יג. שבע שבתות

יש בעדויות (ב, ג) משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש שנאמר והיה מדי חדש בחדשו, דבאותו חודש שמת יצא מגהינם ויבוא להשתחוות. רבי יוחנן בן נורי מפסח ועד עצרת שנאמר ומדי שבת בשבתו פי' הרע"ב שהראשון של פסח איקרי בשבת וכן עצרת.

ובהג' וחייושי הרש"ש ע"פ הידוע שחג השבועות הוא העצרת של פסח וכל הימים ביניהם הם כחור"מ מאד מדויק שזה נקרא שבת בשבתו כי עצרת הוא שבתו של השבת הראשון.

ובתפא"י כ' (שם) משפט רשעים מפסח עד עצרת כמנין הימים שבין פסח לשבועות ול"ד באותם ימים ממש. ואפשר דבכל שנה בין פסח לעצרת נפקד עוונם ואפשר דבגלל זה נוהגים קצת אבילות בימים אלו. וכבר כתוב ד"ז בשבלי הלקט הלכות ספיה"ע סי' רלה כ' וז"ל ואחי רבי בנימין פי' מה שנהגו שלא לישא בין פסח ועצרת לפי מה שמצינו בסדר עולם (משנה זו דעדות). והביא א"ז החק יעקב (סי' תצג אות ג').

יד. נוהג כצאן

בספר נוהג בחכמה לרבי יוסף בן נעים (עמ' רמג) מביא מנהג של קהילת פאס שבשבתות שבין פסח לעצרת הילדים הקטנים לומדים פרקי אבות כל ילד לומד פיסקה אחת ומתרגם אותה ללשון ערבית וכל קהל ביהכ"נ מקשיב לקולם. ומצא יסוד למנהג זה בספר זכרון משה (ה"א סי' ריד) שנאמר מפי עוללים ויונקים יסדת עוד שהקטנים היו ערבים על אבותיהם במעמד הר סיני וידוע שהערב יכול לומר ללוה לפרוע חובו או למלטהו מהערבות, וידוע שכ"ע לא ינצל מדינא דערבותא רק במצות התוכחה, וע"כ התינוקות שהם הערבים קוריאם פרקי האבות לפני אבותיהם להגיד להם מוסרים ותוכחות ודוקא בין פסח לעצרת שלא ניתנה תורה עד שהקטנים יהיו ערבים.

שיעורי תורה

שיתקיימו אי"ה בביהמ"ד ברכסים במהלך ימי הפסח הבעל"ט

מיקום	שם הרב	שעה	יום
ביהמ"ד 'שבטי ישראל'	הגאון רבי מרדכי חייקין רוה"כ 'כנסת חזקיהו'	לפני תפילת מעריב	ליל יו"ט ראשון י"ד ניסן
ביהמ"ד 'אהל מלכה'	הגאון רבי שמעון ליפשיץ		
ביהמ"ד 'אור דוד'	הגאון רבי יצחק לוי רב העיר נשר	12:00	יום ו' ט"ז ניסן
ביהמ"ד 'שבטי ישראל'	הגאון רבי מנחם שמואל כהן מראשי ישיבת נתיב הדעת	12:15	
ביהמ"ד 'מקור חיים' - חניכי הישיבות יוצאי תימן	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד		
ביהמ"ד 'שבטי ישראל'	הגאון רבי אברהם לוגסי רב קהילת 'דרכי תורה'	לפני תפילת מעריב	ליל שבת חוהמ"פ ט"ז ניסן
ביהמ"ד 'אהל מלכה'	הגאון רבי אברהם צבי סתיו		
ביהמ"ד 'מאורות'	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד	17:30	שבת חוהמ"פ י"ז ניסן
מנין אברכים 'מעוז התורה'	הגאון רבי אלחנן פרץ גאב"ד 'חוקת משפט'	11:00	
ביהמ"ד 'אהל קדושים'	הגאון רבי אלחנן פרץ גאב"ד 'חוקת משפט'	12:15	
ביהמ"ד 'שבטי ישראל'	הגאון רבי ידידיה מנת ראש כולל אור הצפון	12:15	יום א' י"ח ניסן
ביהמ"ד 'בני הישיבות'	הגאון רבי חנניה יו"א ליפא ליוש אב"ד מודיעין עילית	12:30	
ביהמ"ד היכל משה	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד	בין מנחה לערבית	
ביהמ"ד 'שבטי ישראל'	הגאון רבי דב מאיר רכניצר ר"י בעלז חיפה	12:15	
ביהמ"ד 'אהל קדושים'	הגאון רבי אלדד סבג רב קהילת חניכי הישיבות קרית אתא	12:15	
ביהמ"ד אהל מלכה	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד	12:30	יום ב' י"ט ניסן
ביהמ"ד 'בני הישיבות'	הגאון רבי שניאור קלופט	12:30	
ביהמ"ד 'אור דוד'	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד	בין מנחה לערבית	
ביהמ"ד 'היכל משה'	הרה"ג רבי ברוך רוזנבלום	19:00	
ביהמ"ד 'אור דוד'	הגאון רבי אלקנה ישראל אב"ד במגדל העמק	12:00	
ביהמ"ד 'שבטי ישראל'	הגאון רבי ישראל מאיר מרמרוש רב ואב"ד בבני ברק	12:15	יום ג' עריו"ט כ' ניסן
ביהמ"ד מאורות	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד	12:30	
ביהמ"ד בלב ים	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד		
ביהמ"ד 'שבטי ישראל'	הגאון רבי יעקב שמואלי	לפני תפילת מעריב	ליל שביעי של פסח כ' ניסן
ביהמ"ד 'אהל מלכה'	הגאון רבי נחום פרובר		
בבית מורנו הרב	מורנו המרא דאתרא הגרי"מ זוננפלד	23:30	
ביהמ"ד 'אהל קדושים'	הגאון רבי אליהו דיסקין ר"י נתיב הדעת	12:15	יום ה' איסור חג כ"ב ניסן

"לא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא כדי שיעסקו בהם בתורה"